

15-16.

15

Interieur

kávéház és
lakóház.

Szerkesztő
Kovács Réka

JASCHIK Á. RAJZA.
1912.

Jparművészeti, kávéházi
és színházi képes folyóirat
Megjelenik havonként két
szeretára egy évre 20 k:
egyes szám 1 korona.

LAPUNK egyes számonként kapható: Ranschburg Gusztáv IV., Ferenciek tere 2. — Adorján Testvérek VII., Erzsébet-körut 16. sz. — Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Andrássy-ut 21. — Róth L. dohánytőzsde, Nagymező-utca 31. — Konti Józsefné különlegességi tőzsde VI., Andrássy-ut 29. — Pfeiffer Ferdinánd, Kossuth Lajos-u. 7.

Hajdu Dénes

épület- és műlakatos
BUDAPEST, VII.,
Munkás-utca 11. sz.

Készít mindennemű lakatos diszmunkákat vasból és rézből.

Fack Pál

vasáru, épület- és butor-
vasalás, szerszám, házi- és
konyhaberendezések raktára

Budapest, VII., Rákóczi-ut 49. Telefon 58-88.

“ASBESTIT”

a jelenkor legjobb hézagmentes as-
bestpadlója és falburkolata, gyártja
a Magyar Asbestit Padlógyár

Rácz József

Telefon
63—24.

BUDAPEST, VII., ELEMÉR-UTCA 11.

SZIMON ISTVÁN

csemege, fűszerek és italok áruháza. — Évek hosszú sora óta a leg-
több és legelőkelőbb szálloda, vendéglő, kávéház stb., stb. szállítója.

Villamos hűtőházak,
kávépörköldő stb.

A cég áruházai Budapesten: V., Váci-körut 12, V., Váci-körut 60,
VI., Bajza-utca 16. Központi irodák és raktárak: V., Akadémia-utca 7.

UNGÁR ÉS FISCHER
BANKÜZLETE

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.

Telefon interurban 143-92.

Cégünk nemcsak a szállodák és kávéházak közveti-
tésével, hanem azok finanszírozásával is foglalkozik.
Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fizet-
ésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztül-
visz discretén minden e szakmába vágó transactiókat.

Excelsior - Szálloda

Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.

Excelsior American bar és Grill room.

Külön feljárat az utcáról a félemeletre.
Nyitva este 8 órától. Caviár, Osztriga és
Langouste különlegességei, az amerikai
italok százféle keverékei és olcsó árai, a
legujabb látványossága a főváros esti
közönségének és gourmandjainak.

TORLEY-PEZSGÓ

Palme Kristóf és Tsa

Parchen-Schelten

Vezérképviselő:

KOFFLER JAQUES

BUDAPEST, VII.,
BAROSS-TÉR 15.

Üvegcsillár- és lámpa-
gyár.

Különlegességek:

csillárok, kandeláberek, lyrák,
ámpolnák és falikarok
villanyos, gáz- és acetilén-
világításra.

TELEFON
18-99

ALAPÍTOTT 1890-BEN

TELEFON
18-99

WOTTITZ MANFRÉD ÉS TÁRSA
KLISÉKÉSZÍTŐ MŰINTÉZET
CINKOGRAFIA, BUDAPEST
VI. KERÜLET, EÖTVÖS-UTCZA 48. SZÁM

*** AJÁNLKOZIK ***
MINDEN SZAKMÁBAVÁGÓ
MUNKÁK MŰVÉSZIES ELKÉSZÍTÉSÉRE. U. M.: DÖMBÖR-
NYOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK, FOTOTIPIÁK, KEMI-
GRAFIÁK, AUTOTIPIÁK, KLISÉK HÁROM ÉS NÉGVISZTŰ
NYOMÁSHOZ. FÉNYKÉPFELVÉTEL HÁZON KIVÜL ÉPÜLE-
TEKRŐL ÉS ŰZLETEKRŐL; INTERIEUR-OK, TÁJKÉPEK STB.

Szerkesztőség
és kiadóhivatal
V. Király-u. 106
Telefon: 125-08

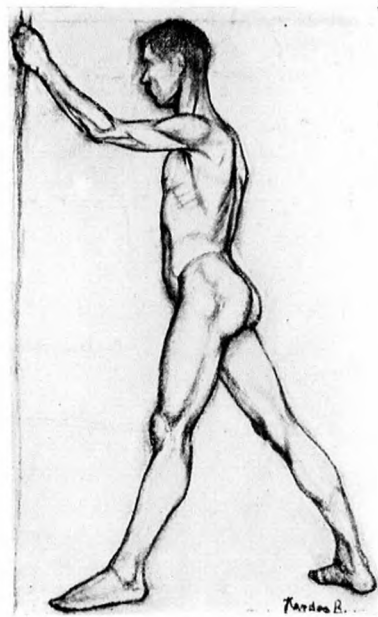
Interjú

Megjelenik havonta kétszer
ár: egy évre 20k
egy- (számára) k

a. kávéház és lakóház
szak- és iparművészeti képes
folyóirat szerkeszti:
Kovács Béla

I. ÉVFOLYAM
15-16. SZÁM *

BUDAPEST, 1912
SZEPTEMBER 15

BUDAPEST SZÉKES-FŐVÁROSI IPARRAJZISKOLA.
Nyilvános osztályok és alakrajzi tanfolyamok természet után készült tanulmányai. Szaktan.: *Benkhard* Ágost, *Prenoszil* Sándor és *Vesztróczy* Manó.

GEWERBEZEICHENSCHULE DER HAUPT-UND RESIDENZSTADT BUDAPEST.
Öffentliche Zeichenklassen und Kursen im figuralen Zeichnen. Fachprofessoren: *Aug. Benkhard*, *Alexander Prenoszil*, und *Emanuel Vesztróczy*.

ECOLE DU DESSIN PROFESSIONNEL À BUDAPEST.
Travaux des classes publiques et des cours de dessin figural. Professeurs: *MM. A. Benkhard*, *A. Prenoszil* et *E. Vesztróczy*.

PROFESSIONNAL DRAWING-SCHOOL AT BUDAPEST.
Works of the public classes and of the courses of figural drawing. Professors *Mr. A. Benkhard*, *A. Prenoszil* and *E. Vesztróczy*.

IPARMŰVESZET

A DREZDAI IV. RAJZOKTATÁSI KONGRESSZUS ÉS KIÁLLÍTÁS.

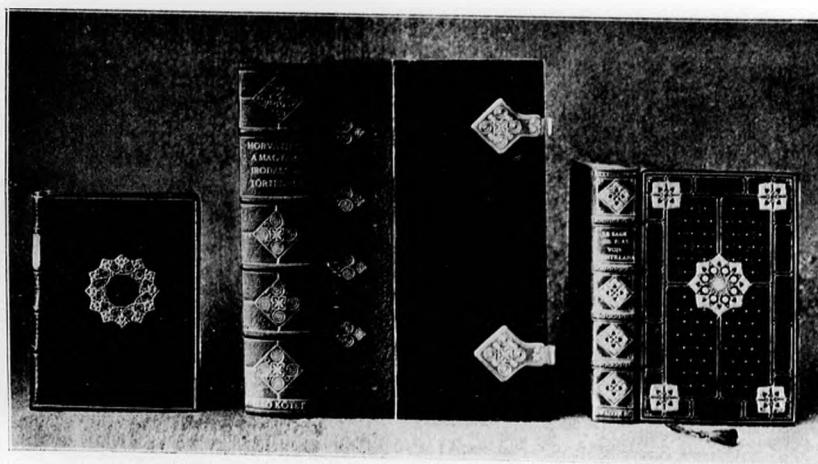
A rajzoktatásnak, mint a művészeti nevelés leg-hivatottabb tényezőjének, negyedik nemzetközi erő-próbája utolsó pontig igazolta a modern rajzoktatás elveinek életképességét. A rajzok és tanmenetek szédítő tömegéből, a különféle felolvasások és szabad-előadások eszmesokaságából újból leszűrődött a művészi nevelésnek az az alapigazsága, hogy a gyakorlati szempontoknak a tanítás keretein belül való érvényesülése az egyetlen cél, melynek eléréseért a jövő rajztanításának dolgoznia kell. Ami évekként elelőtt még bizonytalan sikerű kísérletszámba ment, amit a haladás iránt való érzéketlenség kételkedő fejcsoválgatással fogadott, az a drezdai kiállítás nemzetközi ítélőszéke előtt a tűzpróbát fényesen kiállotta. És éppen ezért az idei kongresszus talán némi csalódással járt azokra nézve, akik itt új gondolatok, új elvek kibontakozását vélték feltalálhatni. Újat a kiállítás nem hozott, de azt, aminek megvalósításáért éveken át lázasan munkálkodtunk, szentesítette. Ezután nem lehet többé vitás, hogy vajjon a gyakorlati irányú és jellegű rajztanítás értékes munkát végez-e, vagy sem. Beigazolódott, hogy az oktatásnak legutolsó oka éppen úgy megköveteli a gyakorlati értékesítés-selvalókapcsolatot, mint a továbbképző, vagy felsőfokú ipari és iparművészeti képzés.

Közel 130 különféle tanítási típus szólal meg a falakra és a mappákba csoportosított rajzokból és az üvegszekrényekben elhelyezett kísérleti készítményekből.

Ez utóbbiak a modern művészi képzésnek csodálatot és helyenkint művészi gyönyörű-

séget ébresztő vívmányai. Nem célunk, hogy a kizárólag szakembereket érdeklő, de egyébként iskolai prospektusokban is fellelhető tantervi ismertetésekkel foglalkozzunk, csak néhányat ragadunk ki a rajzcsoportok közül, amelyek megérdemlik, hogy legalább származási helyük feljegyzésével emlékezetben maradjanak. Ilyen pl. a wieni iparművészeti iskolában rendezett „Sonderkursus für Jugendkunst“, melynek rajzai és készítményei — 6–14 éves gyermekekről lévén szó — valósággal megdöbbenetnek szin pompás frissességükkel és technikai készségükkel. A diszitő kedvnek valami mámoros ragyogása világít ki az iparművészeti tervek és vázlatok gazdag kollekciójából, melyet egyes készítmények — kisplasztikai gyakorlatok, edényfestések stb. — élénkítenek. A tanfolyamnak Čizek Ferenc a vezetője, aki a kiállításon több szabadelőadást tartott a bemutatott gyűjtemény ismertetése céljából. Amennyiben a kiállított rajzok és munkák hitelességét elősmerjük, meg kell állapítanunk azt is, hogy a kollekciónak szenzációs sikere volt. Ugyancsak rajzaival keltett feltűnést a nürnbergi előkészítő ipariskola, mely a természet után készült tanulmányok értelmességével, pontos és finom rajzával kiváló tanerőiről tett bizonyosságot. Ismételt elősmerést váltott ki a prágai iparművészeti iskola,

ezzel kapcsolatban pedig a cseh polgári iskolák ornamentális oktatása. Az előbbinek esti tanfolyama oly értelmes, tudatos és egyszerűsége mellett is mélyen átgondolt tanmenettel mutatta be működését, hogy annak figyelmes áttanulmányozása még laikusoknak is élvezetet szerzett. Művészi fokon áll a leipzig-i grafikai és könyvkötészeti akadémia működése, a plaueni iparművészeti

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI IPARRAJZISKOLA.
A könyvkötészeti tanműhely növendékeinek készítményei. Szaktanárok: *Jaschik Almos* és *Galamb József*.
GEWERBEZEICHENSCHULE DER HAUPT- UND RESIDENZSTADT.
Arbeiten aus der Buchbinder-Lehrwerkstätte. Fachprofessoren: *Almos Jaschik* und *Josef Galamb*.
ECOLE DU DESSIN PROFESSIONNEL Á BUDAPEST.
Travaux de reliure faits à l'école. Professeurs: *MM. A. Jaschik* et *J. Galamb*.
PROFESSIONNAL DRAWING-SCHOOL AT BUDAPEST.
Bookbinder-works, made at the school. Professors: *Mr. A. Jaschik* and *J. Galamb*.

iskola, a hamburgi iparművészeti és ipari szakiskolák tanításának eredménye.

Az utóbbiaké nagyobb részét gyakorlati munkákkal van képviselve, de ezek azután olyan izlést és művészi érettséget dokumentálnak, melyet ismét csak a legteljesebb elismerés hangján lehet megemlíteni. Különösen feltűnnek a nőipariszolák szövetmunkái és himzései, melyek bármely nemzetközi iparművészeti kiállításnak is diszere válnának. Szakembereknek és műkedvelőknek hasonló finomságokkal kedveskedik a schneebergi csipkeverő- és szövőiskola is. A rajz ipari és kulturális értékének felismerését, a tanításnak logikus komolyságát és a tárgyban való szeretetteljes elmélyedést tanusítják a weimari, jénai, zittai és az eisenachi ipariszolák. Az oktatás alapossága szempontjából megemlítést érdemelnek a schweizi és a müncheni iskolák különböző típusai.

Hatalmas méretével feltűnik Amerika rajzoktatása. Úttörő jellegéből sokat vesztett, eredményeinek értéke szempontjából némi visszaesést is mutat, de a maga egészében érdekes kiegészítője a kiállítás tarka képének. Várakozáson alul maradt Japán és nem hozott újat az egyébként alapos és finom Franciaország sem.

Olaszország, nyelvének hivatalos mellőzése miatt, a kongresszuson és a kiállításon nem vett részt, csak a katalógusban ismertette iskoláinak szervezetét és rajzitanításának elveit.

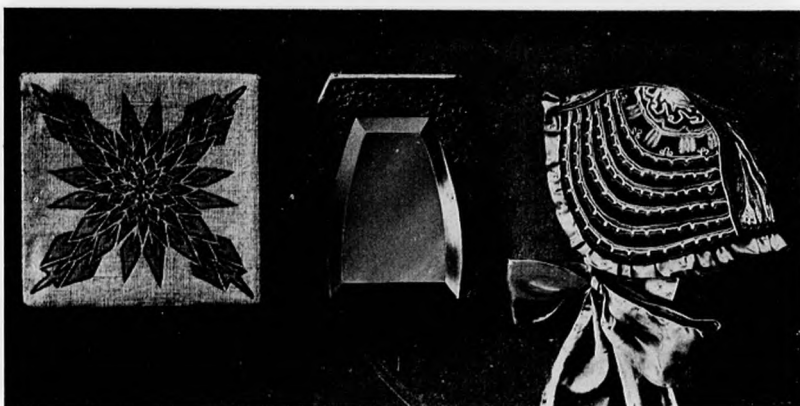
Magyarország

gazdag kollektívával illeszkedett bele a vázolt nemzetközi keretbe. Rajzgyűjteményei és készítményei a C pavillonnak legtekintélyesebb és legnagyobb csarnokában helyezkedtek el. Érthető is.

Azok az eredmények, melyeket az előző kiállítások során a külföldnek bemutatott és amelyek bámuló magasztalást váltottak ki a rajzitanítás atyamestereiből, indokoltá tették, hogy hírnevének megfelelő területhez jusson. Kezdve az elemi iskolákon, fel egészen a rajztanárképző főiskoláig, minden iskolafaj kivette a maga részét a bemutatkozásban. A helyzete azonban sokkal nehezebb lett, mint az előző kiállításokon. Ugyanazok az elvek, ugyanazok a törekvések, melyeknek akkor Magyarország uttörője, megbámult experi-

mentátora volt, erőteljes visszhangra találtak a külföldi rajzoktatók munkájában. Azok felismerték az értéket, gyors evolúció után megszabadultak az értéktelentől és a kikristályosodott művészi és pedagógiai igazságok jegyében folytatták tovább a munkát. Eredményeik alapossága, komolysága és a munkáikból kisugárzó szeretet bizonyítják, hogy azok az igazságok tényleg megalapozták a rajzoktatásnak kulturális programját.

Szemben ezzel — a kép azt bizonyította, — mi megelégedtünk e diadalmos előrenyomulás apaságával, anélkül, hogy hasonló energiával építve a megkezdett művet, részleteiben is értékileg helytálló eredményekig értünk volna. A nemzetközi érték színvonalán csak az

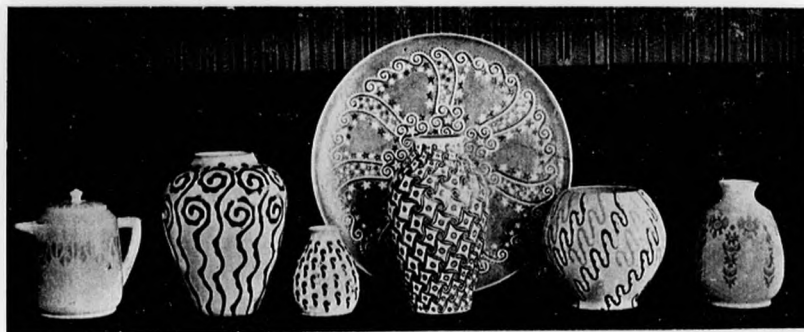

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI IPARRAJZISKOLA.
A nők munkatermének szövet-, bőr- és kartonmunkái. Szaktanárok: Böhm János, Jaschik Álmos, özv. Mirkovszky Gézáné, Antalffy Ferenc és Galamb József.

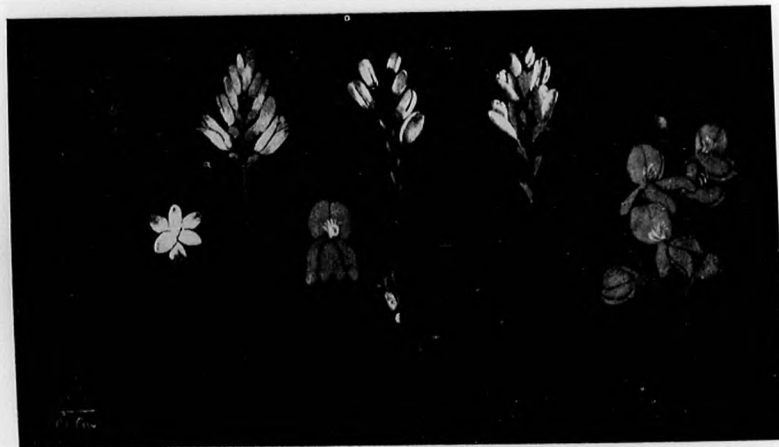
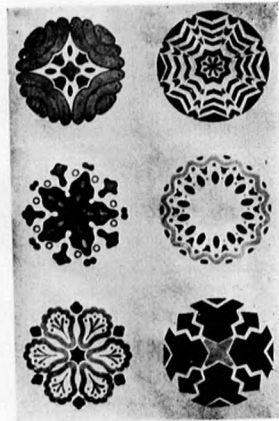
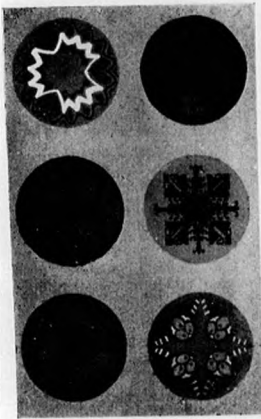
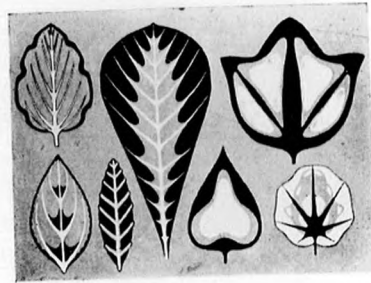
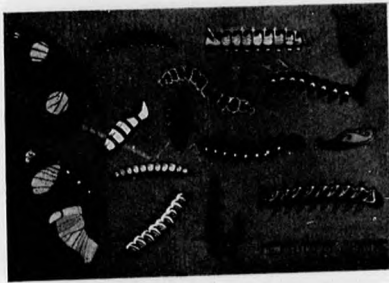
GEWERBEZEICHENSCHULE DER HAUPT- UND RESIDENZSTADT BUDAPEST.
Stoff-, Leder- und Kartonarbeiten der weiblichen Arbeitsklasse. Fachprofessoren: Johann Böhm, Almos Jaschik, Wwe Géza Mirkovszky, Franz Antalffy und Josef Galamb.

ECOLE DU DESSIN PROFESSIONNEL Á BUDAPEST.
Travaux d'étoffe, de cuir et de carton de la classe des femmes. Professeurs: MM. J. Böhm, A. Jaschik, F. Antalffy, J. Galamb et Mme Mirkovszky.

PROFESSIONNAL DRAWING-SCHOOL AT BUDAPEST.
Works of stuff, leather and carton of the women-class. Professors: Mr. J. Böhm, A. Jaschik, F. Antalffy, I. Galamb and Mrs. Mirkovszky.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI IPARRAJZISKOLA.
Kerámiai tanfolyam készítményei. Szaktanár: Vértes Rezső.
GEWERBEZEICHENSCHULE DER HAUPT- UND RESIDENZSTADT BUDAPEST.
Erzeugungen des Keramischen-Kursus. Fachprofessor: Rudolf Vértes.
ECOLE DU DESSIN PROFESSIONNEL Á BUDAPEST.
Travaux du cours de céramique. Professeur: M. Rodolphe Vértes.
PROFESSIONNAL DRAWING-SCHOOL AT BUDAPEST.
Works of the course of ceramic. Professor: M. R. Vértes.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI IPARAJZISKOLA.
Nyilvános jellegű iparművészeti előkészítő fiu- és leányosztályok természet után készült tanulmányai és azoknak dekoratív feldolgozásai. Szaktanárok: *Böhm János, Cszik Gyula és Novák András.*

GEWERBEZEICHENSCHULE DER HAUPT- U. RESIDENZSTADT BUDAPEST.
Nach Natur verfertigten Studien der zum kunstgewerblichen Zeichnen vorbereitenden Klassen, und die dekorative Umarbeitung der Studien. Fachprofessoren: *Johann Böhm, Julius Cszik und Andreas Novák.*

ECOLE DU DESSIN PROFESSIONNEL Á BUDAPEST.
Les études des classes préparatives aux Arts appliquées, faites après la nature, et l'application décorative de celles-ci. Professeurs: MM. *J. Böhm, J. Cszik et A. Novák.*

PROFESSIONAL DRAWING-SCHOOL AT BUDAPEST.
Natural studies and applications from the preparatory classes. Professors: *J. Böhm, J. Cszik and A. Novák.*

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI IPARAJZISKOLA.
A sokszorosító (lythográfiai és grafikai) iparosok szakrajztanfolyamán, a növendékek önálló tervei alapján készült könyvcemlap, könyvszövegdisz, exlibris, plakát és kép. Szaktanárok: Meyer Antal és Gerster Károly.

GEWERBEZEICHENSCHULE DER HAUPT- U. RESIDENZSTADT BUDAPEST.
Fachzeichencursus für vervielfältigende Gewerbe (Lithografie und Graphik.) Buchumschläge, Textornamente, Exlibris, Plakaten und Bilder, verfertigt nach den selbständigen Entwürfen der Schüler. Professoren: Anton Meyer und Karl Gerster.

ECOLE DU DESSIN PROFESSIONNEL À BUDAPEST.
Cours des métiers reproductifs (lithographie et art graphique). Couvertures de livres, ornements de livres, ex-libris, affiches et illustrations, faites après les plans des écoliers. Professeurs: MM. A Meyer et Ch. Gerster.

PROFESSIONAL DRAWING-SCHOOL AT BUDAPEST.
Course of reproductive arts (lithographic, graphic). Book-covers and ornaments, ex-libris, posters and illustrations, made by the scholars. Professors: Mr. A. Meyer and Ch. Gerster.

iparművészeti, az iparrajziskola és a fővárosi elemi iskolák állanak. Amit rajzaik és kiállított tárgyaik nyújtottak, az a szakszerűség, izlés és művészi becsületességnek minden paedagogiai feltételét egyesítette. Az iparművészeti iskola, Simay, Helbing, Muhits és Gróh tanárainak osztályaival komoly és elismerő tiszteletet biztosított magának. Ugyiszintén feltűnést keltettek az iparrajziskola szakosztályainak kiváló gonddal és alapossággal csoportosított rajzai és ipari készítményei, becsületet szerezve a szárnyait bontogató magyar ipari oktatásnak. Meglepetésszerűen hatott az iparrajziskola tanfolyamainak és tanműhelyeinek sokfélesége és ezek mindegyikének szakszerű vezetése. Bármely külföldi iskolával vetekedtek üvegszekrényei- nek keramiai tárgyai, himzései, szövetmunkái és a leipzig-i akadémia színvonalán álló finom kötésű könyvei.

Sok gondosság és lebilincselő kedvesség nyilatkozott meg a fővárosi elemi iskolák rajzaiban és az önálló tervek alapján készült himzésekben, dobozokban és hasonló slöjdszerű kézimunkákban.

Várakozáson alul maradt azonban a rajztanárképző főiskola rajzcsoportja. Ennek a benyomásnak közvetlen oka részben az iparművészeti és az iparrajziskolával való konkurráló szomszédság is lehetett, mely kissé kedvezőtlen eredményű összehasonlítást provokált a tanárképzőnk némileg dilettánsos jellegű iparművészeti oktatásával. A polgári és középiskolák átlagosan jó nivója mellett, a tanítóképzők és az állami szakipariskolák tökéletlen formában mutatkoztak be.

Magától értetődik, hogy ezek az észrevételek távol vannak a hivatalos kritika hangjától. Magyarország meglepéssel tekinthet vissza erre a kongresszusra és boldog lehet, amiért egy ilyen meglepetésszerűen megerősödött környezetben is meg tudta őrizni jó hírének csorbitatlanságát. A fogyatkozásokat csak azok érezhették és csak azok tudták felösmerni és indokolni, akik a hazai viszonyokkal tisztában voltak. Azok a szellemi feltételek, amelyek a külföldi iskolák eredményeit a paedagogiai tökéletesség magaslatára emelték, Magyarországon sem hiányoznak. Azokat az eredményeket a magyar iskolák is fel tudták volna mutatni, ha egy megállapodott szervezet keretein belül, megfelelő anyagi áldozatok által támogatva, a teljes munkaerő kifejtésére alkalmuk van. Így csak azoknak az iskoláknak a jellege domborodott ki, amelyeknél a szellemi erőknön kívül, anyagi támogatás is segítette a munkát a siker felé. Čizek káprázatos eredményeinek eléréséhez a budapesti viszonyok éppen úgy alkalmasak, mint a wieniek, a nürnbergi és hamburgi iskolák iparművészetének fokát a magyar iparművészeti és iparrajziskola játszva éri el, ha a

növendékanyagát előkészítő iskolák színvonala nürnbergi és hamburgi magaslatra emelkedik. És ha a következő párisi kongresszusig a mi előkészítő ipari oktatásunk, a polgári és középiskolai képzésünk rajzi része olyan mértékben fejlődik, mint ahogyan szakoktatásunk az elmúlt kongresszus óta fejlődött, a maga egészében tökéletes és jellegzetes magyar rajzoktatás képét vihetjük a világ szakzsűrije elé. Ezen a téren felfedeztetésre nem szorulunk, a kezdet nehézségein már túl vagyunk, az ami hátra van, nem egyéb, mint művészeti nevelésünk életképességének beigazolása.

Képeinken a magyar kiállításból az iparrajziskola néhány tablóját és készítményét mutatjuk be.

(—ká—)

□□□

A MÜNCHENI BAJOR IPARKIÁLLÍTÁS.

(Münchener Gewerbeschau.)

A népszerű Bavaria-park tőszomszédságában, az ezelőtt négy évvel épült kiállítási csarnokban, iparágak szerint csoportosított gyűjtemények hirdetik egy tudatos, alapos és produktív ipari kulturának életrevalóságát. Sőt többet ennél. Konkrét bizonyosságát adják egy tehetségét szorgalmával támogató nemzet munkaszeretetének, tapasztalások retortáján átszűrt műizlésének és ipari fejlődése egyetemlegességének. Egy olyan arányu ipari fejlődésnek és egyuttal pedig fejlettségnek is, mely a mai színvonalához vezető utat, a maga sajátos karakterének megőrzésével, fokról-fokra tette meg. Amit nyujt, azt a példabeszédszerű német alapossággal nyujtja. Képviseltet minden ipari szakot. Nem elégszik meg a kizárólagos iparművészeti inyenccafatok feltálasásával, hanem bemutatja műszaki iparát, technikai fejlődését is. Járjunk végig e tágas, izléssel installált csarnokon és — helyszüke miatt, csak amugy turista módjára — csipegessük elő a sok java dolognak a legjavát.

Az első csarnok a fa-, fém- és gépipar köréből való készítmények csoportjait egyesíti. Itt látjuk az o b e r a m m e r g a u i és b e r c h t e s g a d e n i fafaragók és faiparosok készítményeit, a világhírű G. M. P f a f f cég varrógépeit és az azokkal készített himzsmunkákat, és számos képviselőit a modern iparnak, amelyeknek nevei már fogalmakká erősödtek. Az első csarnokban 47 csoportban közel hatszáz kiállító vesz részt, csaknem kivétel nélkül figyelemreméltó készítményekkel.

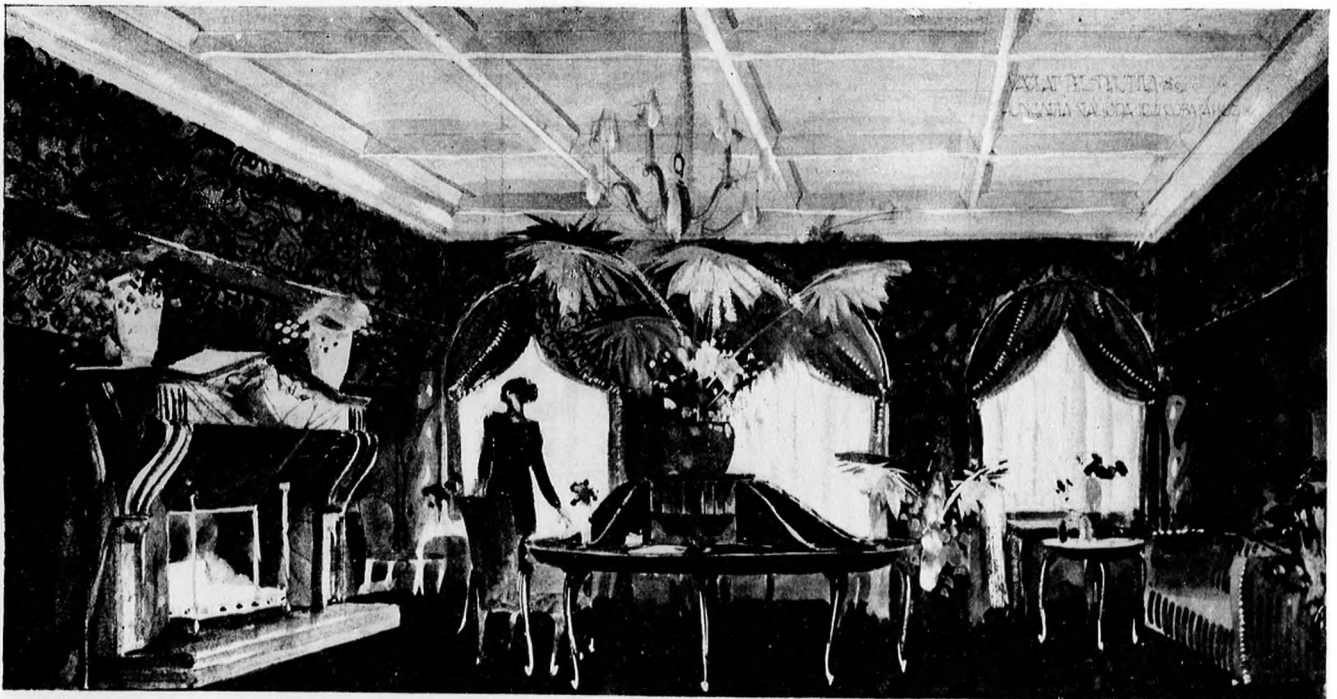
Az első kiállítási csarnok mellett épült a templom, ennek folyosója és a temető, mely egyházművészeti ipartermékekkel szolgál. Az oldalkápolnában megállit a bajor háziipari-szövetségnek, a tiefenbachi szövöiskolának és a müncheni J. G.

SZENT-GYÖRGY-CZÉH
MAGYAR AMATŐRÖK ÉS GYŰJTOK
EGYESÜLETE

KIÁLLÍTÁSOK. AMATŐRKIADVÁNYOK.
MŰVÉSZETI LÁTOGATÁSOK. MŰVÉSZETI
AUKCIÓK. GRAFIKAI ÉS KISPLASZTIKAI
SZAKOSZTÁLY. MŰTÁRGY BESZERZÉSI
ÉS ÉRTÉKESÍTÉSI ALKALMAK. ALAKULT
1909-BEN ANDRÁSSY GYULA GRÓF
ELNÖKLETE ALATT. TELEFON 152-32

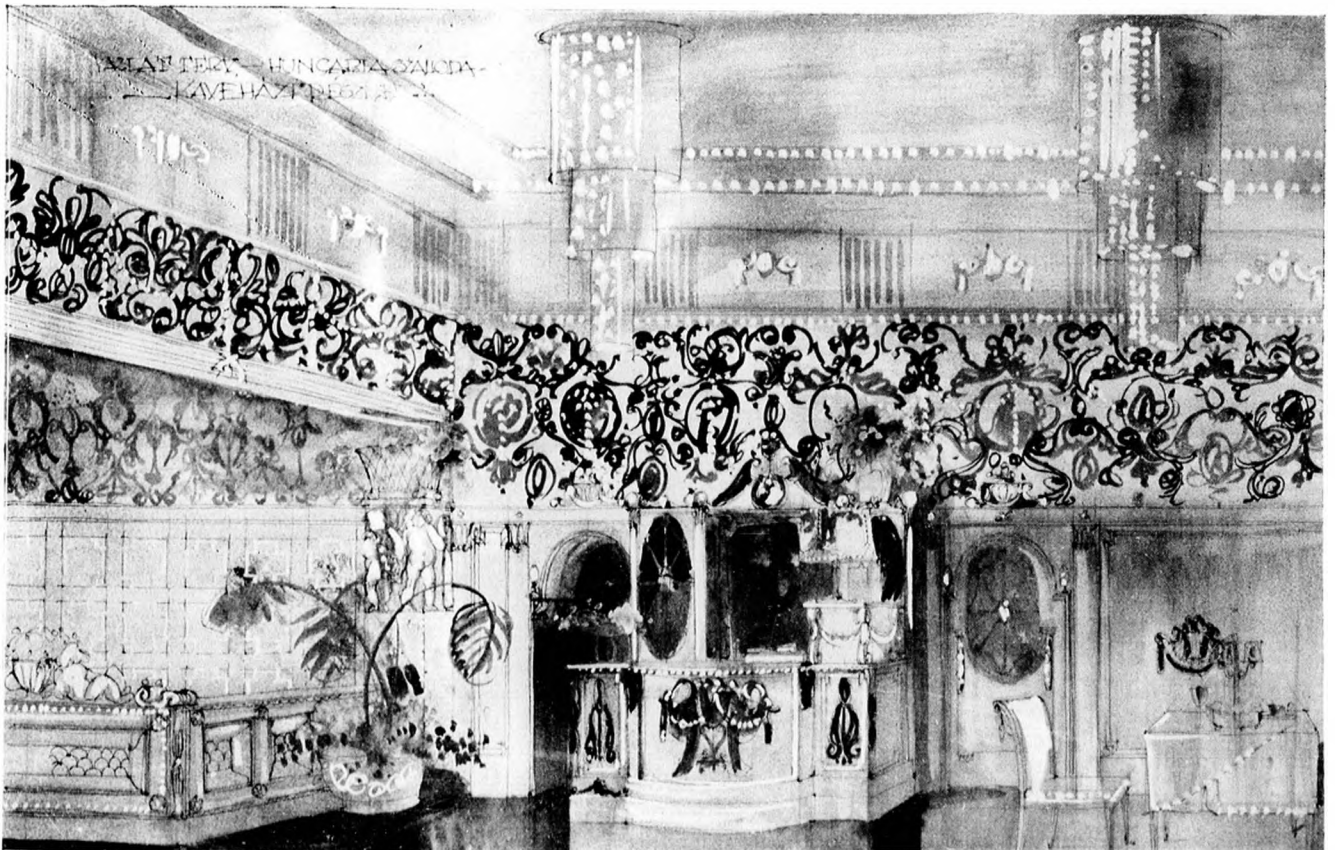
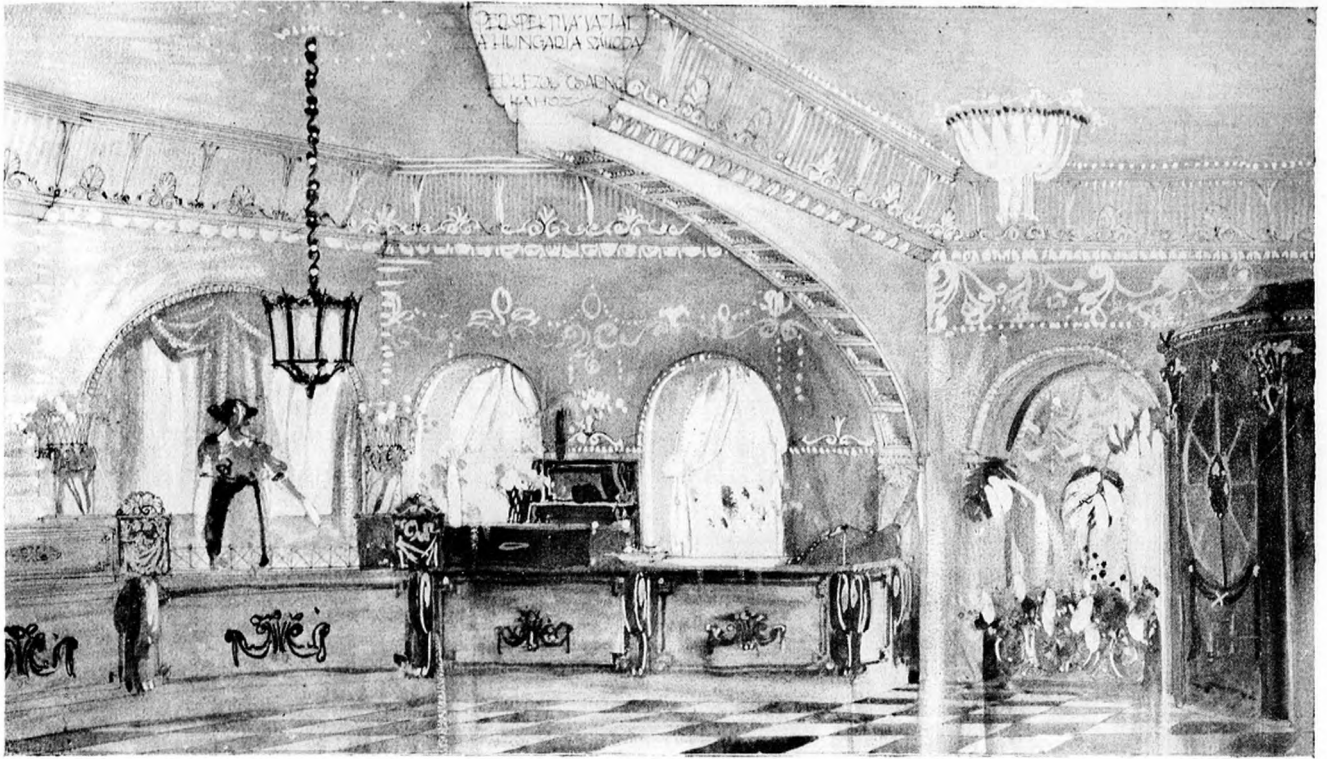
IGAZGATÓSÁG: BUDAPEST, VIII, ÜLLŐI-UT 14

A „Hungária” nagyszálloda új berendezésének tervezete. Tervező: Tálos Gyula. Minden jog az „Általános Berendezési R.-T.”-nak fentartva.
 Entwurf zur Neueinrichtung des Grand Hotels „Hungaria”. Entwerfer: Julius Tálos. Alle Rechte vorbehalten für die „Allgemeine Einrichtungen-A.-G.”
 Le plan d'ameublement du Grand Hôtel „Hungaria”. Par Jules Tálos. Tous les droits réservés pour la „Société Générale d'Ameublement” à Budapest.
 Plan of furniture of the Grand Hotel „Hungaria”. By Jules Tálos. Copy-right reserved for the Society of Furniture, at Budapest.

• Interieur •

A „Hungária” nagyszállója új berendezésének tervezete. Tervező: Tülos Gyula. Minden jog az „Általános Berendezési R.-T.”-nak fentartva
Entwurf zur Neueinrichtung des Grand Hotels „Hungaria”. — Le plan d'ameublement du Grand Hôtel „Hungaria”. — Plan of furniture of the Grand Hotel „Hungaria”.

Schreibmayr műhímzőintézetnek értékes csoportja, ezeken kívül számtalan magánkiállító műiparosnak egy vagy több megtekintésre érdemes darabja. A temető nem igyekszik artisztikus hatást elérni és úgy látszik, hogy a kiállítás ipari jellegének hangsúlyozása tulkövetkeztesen érvényesült még ott is, ahol a magától kínálkozó alkalom némileg több művészi ötletet követelt volna. Éppen ezért a temető voltaképpen kőfaragó iparosoknak és műlakatosoknak a munkakiállítása, amelyeknek nagy sokaságából alig bukkan elő valahol egy-egy művészileg is értékes sirkő, vagy urna.

Sokkal többet, sőt talán legtöbbet ad a második csarnok, amelyet a kerámia és az üvegipari szakmák foglaltak le. Illusztrációk támogatása nélkül, pusztán az írásra támaszkodva, nehéz dolog a műtárgyak ösmertetése. — Talán vétek volna, ha elsőnek nem a nymphenburgi kollekciót és az egyes darabokat emlitenők, amelyeket, hogy a kiállítás ipartörténeti szempontból egységes képe teljes legyen, a kiválóbb bajor muzeumok és műgyűjtők bocsájtottak az iparkiallitás rendelkezésére. Hasonló szivesség folytán jutott ide a nürnbergi Germanisches Muzeum cserépkályha gyűjteményének több példánya, továbbá ugyancsak a nürnbergi iparcsarnok történeti gyűjteményének néhány kiválóan finom irdeni, ansbachi, bayreuthi és göggingeni fayence-sza, melyek közül főleg az ansbachi van a müncheni muzeum révén igen szépen képviselve. A történeti és muzeális értékű tárgyak mellett természetesen a modern bajor kerámia is tiszteletreméltó arányokban jelent meg. Hogy csak az ösmertebbeket említsük: a münchen-herrschingi kerámiai műhelyek, a landshuti Keerl-féle művészi kerámiai műhely, weideni porcellán-gyár, a drezdai művészetnevelési kiállításon is feltűnést keltett selbi porcellánipari szakiskola és a diszműipari kereskedelemben ösmert nevű Rosenthal cég porcellángyára versenyeznek az elsőségért. Méltó társként kapcsolódnak a kerámiai kiállításhoz az üvegipar gazdag és változatos kollekciói.

A második csarnok kiegészítő részében van elhelyezve az élelmi szerek és háztartási cikkeknek büffékel kapcsolatos sorozata, továbbá a bajor szakiskoláknak számos, igen értékes gyűjteménye. E helyen újra felleljük a selbi kerámiai szakiskolát, a produktív faipari és fafaragó szakiskolákat, közülük, a már szintén említett oberammergauin és berchtesgadenin kívül a bischofsheimi, a münchenbergi, lambrechti és tiefenbachi szövőtelepeket, a lichtenfelsi kosárfonó szakiskolát, továbbá a müncheni és nürnbergi iparművészeti szakiskolákat.

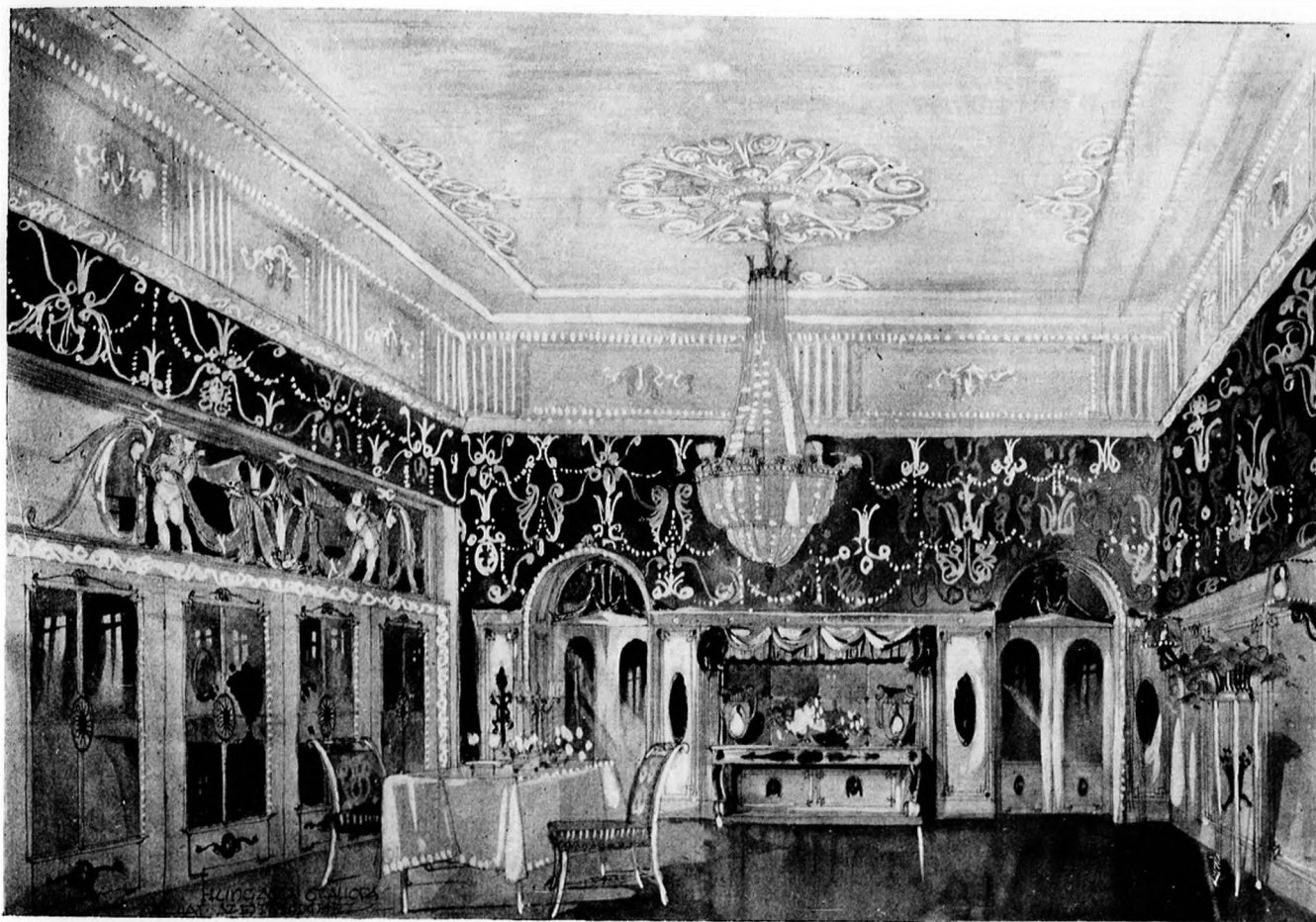
A harmadik csarnok, részben udvar, a modern közlekedési eszközök különféle típusait és modelljeit mutatja be. Természetesen csak bajor gyártmányokat.

Ugyancsak a harmadik csarnokban vannak az öltözőkösdi cikkek gazdag kirakatai, a szövőgyárak változatos tömegű készítményei, hellyel-közzel egy-egy működésben levő szövőgéppel élénkítve. Feltűnést keltenek az augsburgi gyártmányok, melyek a közismert augsburgi cégeket képviselik. A kelmék és szövetek mellett a női szabászat összes applikatív szükségletei is feltalálhatók a rendkívül finom izléssel elrendezett üvegszekrényekben. Sok színbátorság és frissesség jellemzi a művészi kézimunkákat és a női műipar körébe tartozó, érdekesebbnél érdekesebb technikákkal készült műhímzéseket és művészek tervei nyomán készült varrottásokat.

A negyedik csarnokban hangszereket, butorokat, ennek egyik szárnyában pedig grafikai munkákat látunk. Az előbbieket úgy minőség, mint művészi érték és technika szempontjából előnyösen ösmert termékei a butor- és hangszerkereskedelemnek. A grafikai kiállítás a merkantil grafika művészetét mutatja be könyvcimlapokon, különböző nyomtatványokon, plakátokon, képeslapokon, reklámcédulákon és más ezekhez hasonló kivitelű cinkográfiai és litográfiai termékeken. Az ötödik csarnok a butorkiállítás. Vele kapcsolatosan, staffage-szerűen, papír, szövet és selyemkárpit minták sorakoznak egymás mellé, tarka sokféleségben. Végül a hatodik csarnok, a járóművek, automobilonk és repülőgépek csoportjának kiegészítő fedett helyisége, kocsis- és repülőgép-modelleket, gépkocsikat és gépkocsi alkatrészeket mutat be.

A kiállítás arányai impozánsak, a kiállított tárgyak sokfélesége és értékes volta meglepő. De a legmelegőbb a rendezés művészi finomsága. Melegpő azért, mert ipari jellegű és részben kereskedelmi fontosságú kiállításról lévén szó, hajlandók lennének mérsékeltebb művészi igényeket támasztani az installációval szemben. Eszünkbe jutnak a magyar kereskedők kiállítási kollekciói, amilyeneket Londonban és Turinban láttunk és kissé pironkodva gondolunk azoknak sablonos, izléstelen füszerkereskedő stilusára, a keményítő skatulyákból összerakott Eiffel-toronyra, a vonalzókból és ceruzákból épített lovagváracsákra, a kockacukorból kirakott magyar cimerre és más hasonló hazai specialitásokra.

A rendezésnek ez a kifogástalansága lényegesen emeli az általános benyomást és érdeklődést tud ébreszteni még a kizárólagos ipari gyűjtemények iránt is. Az egyébként nem sok művészettel bíró temető és kápolna (a kiállításnak legtöbbet ígérő, de majdnem legkevesebbet nyújtó részei) csakis a gondos rendezésnek köszönhetik, hogy a közönségből nagyobb tetszést váltanak ki, mint amekkorára művészetük foka érdemes volna. És itt van az a bizonyos kutya elásva. A turini magyar kiállítás pavillonja, azaz vár-

A „Hungária” nagyszállója új berendezésének tervezete. Tervező: Tálos Gyula. Minden jog az Általános Berendezési R.-T.-nak fenntartva.
 Entwurf zur Neueinrichtung des Grand Hotels „Hungaria”. Entwerfer: Julius Tálos. Alle Rechte vorbehalten für die „Allgemeine Einrichtungs-A.-G.”
 Le plan d'ameublement du Grand Hôtel „Hungaria”. Par Jules Tálos. Tous les droits réservés pour la „Société Générale d'Ameublement” à Budapest.
 Plan of furniture of the Grand Hotel „Hungaria”. By Jules Tálos. Copy-right reserved for the Society of Furniture, at Budapest.

kastélya érdekes és szép alkotás volt, igen kellemes, sőt izgatón „trükkös” hatást keltett az előcsarnoka, nagyon elegáns volt a Maróti-féle székesfővárosi fülkecsoport, de ez a sok minden együttvéve valami bosszantóan zavaros, egymással nem törődő részletek egymásba folyó tömegét eredményezte, mintha a tervezők, építésszek és kiállítók a világnak legtávolabb eső tájékról csak úgy apropos-ra verődtek volna össze.

Bocsánat ezért az önkéntelenül adódó összehasonlításért, de hiszen ha már külföldi kiállításról szólnak, csak azért tesszük, mondhatnám csakis azért szabad tennünk, hogy az ott leszűrődő tanulságokat elraktározzuk, megbirálguk és hasznosítsuk. A müncheni iparkiállításnak, mi reánk nézve, ez a legértékesebb tanulsága. Az ipari színvonal magassága ugyan mindenestre bámulatos és tanulmányozásra méltó kulturjelenség, de egyebet, mint tanulmányi anyagot nem nyújt. A lényeg a kiállítás rendezés művészetében rejlik. Magyarország aránylag a legszorgalmasabb kiállító nemzetek közé tartozik, kiváló érzéke van a

reprezentáló megjelenés iránt, tehát a külföldi tapasztalatokat is elsősorban ebből a szempontból kell elbírálnia. Tökéletesíteni az installáló érzéket a münchenihez hasonló összefoglaló kiállítások rendezése számára is. Mert azt, hogy ugyanegy genre-ban kiváló tud nyújtani, azt a wieni vadászati kiállításon már bebizonyította.

Arról meg vagyunk győződve, hogy kiállításaink rendezőinek meg van a kellő izlésük és érzékük a művészi installáció iránt, csak egy dolgot nem láttunk bennük eddig, a kiállítás berendezésének egységes összeépítését. Már pedig mindaddig, amíg a kiállítóknak nem lesz meg az a képességük, hogy kollekciójukkal a szerves egésznek szándékolt összhathatásához simuljanak, a tervezőnek kell gondoskodnia arról, hogy a kiállítók ezt a művészi egységet respektálni tudják. Csak ilyen módon lehet az idején müncheni iparkiállítás rendezésének előkelő, finom és tanulságokat nyújtó színvonalára emelkedni.

(J—k.)

A NEMZETI SZALON ŐSZI TÁRLATA.

Az első jelentősebb kiállítása az idej művészi szalonnak nyílt meg a Nemzeti Szalon helyiségeiben. Magát a tárlatot tulajdonképpen két részre kellene osztanunk: a rendes tárlati anyag és Illés Antal művészi hagyatéka.

Az előbbivel hamarabb végezhetünk. Afféle közepes nivóju kiállítást kapunk, amelyben a Szalon rendes kiállítóinak rendes és ismert vásznai kerültek együvé. A nyári munka bizony nem sokkal lenditette magasabbra az egyesek és az összesek nivóját. Az „öregek“, a „régiek“ legalább hűen kitartanak egyéni és művészi tradícióik mellett. Hogy például Peske Géza ma is épen úgy fest, mint husz évvel ezelőtt, ez legfeljebb a saját művészi meggyőződésébe vetett erős hite mellett bizonyít. Hogy a szédületesen nagy és izgató étappek, amelyek azóta elhelyezkedtek a művészet evolúciójában, érintetlenül törtettek el a Peskék mellett, ezt úgy kell vennünk, mint ahogy — van. Napirendre térni felette, vagy pár szóval elintézni lehet, de vitatkozni semmi esetre sem. Ezek a doktrinák merevedett művészi elvek — akár rosszak, akár jók (a saját idejükben jók) — immár a műtörténelmi múlté, amelyben megsemmisülten, jeltelenül vesznek el: ha rosszak s több-kevesebb hangsúlyozásával saját koruk törekvéseinek: ki fognak emelkedni . . .

Ámde itt vannak a fiatalok, akiknek sem művészi ösztönük, sem feladatuk, sem egyéni felfogásuk nem engedheti meg, hogy már végleg megállapodjanak. Mint ahogy humbugnak kell tartani minden olyan fiatalos szertelenséget a művészetben, amely manirok, nagyképü merészséglátszatok segítségével akar máról-holnapra arrivét játszani, amely nem a művészet megértésének belső igazságaiból fakad, hanem külső hatásuk effektusai mögé leplezi a tehetség hiányát, ép úgy károsnak kell tartani az önértékelésnek azt a sajátosságát is, amely a legnehezebb feladatok komoly utjára való elindulásra nem meri rászánni magát s a küzdelmes művészi keresés helyett — mindjárt a rutinnál kezdi.

A Nemzeti Szalonnak mostani kiállítása teszi aktuálissá ezeket a tényeket, amelyekkel különben az utóbbi esztendőben rendezett tárlatainkon gyakran találkozunk.

Nem akarunk ezuttal neveket felsorolni, csak té-

nyekre hivatkozunk s nem mi vagyunk az elsők, akik ezt hangoztatják . . .

A kiállítás átlagos anyagától, ha nem is abszolút művészi jelentőségével, de egyéb sajátságaival elűt Illés Antal művészi hagyatéka

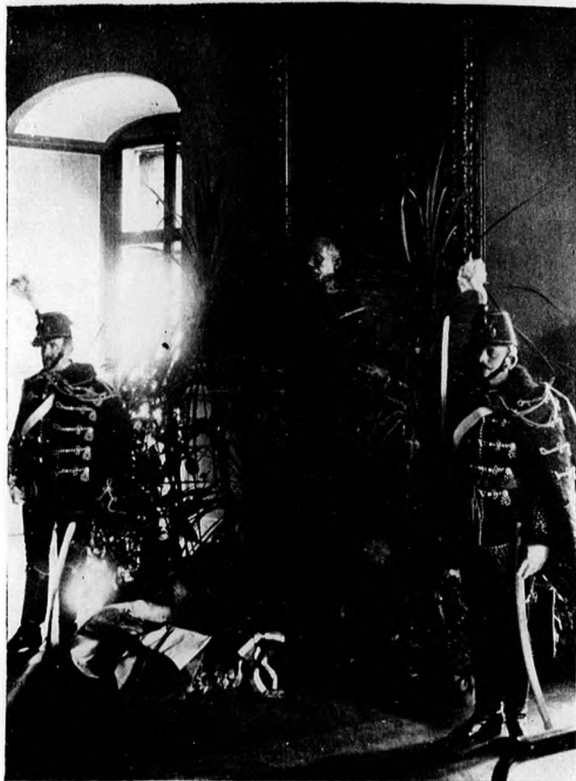
A Szolnokon tragikus véget ért festő hagyatéka a Szalon nagytermét egészen megtölti. Ismeretes, hogy ez a fiatal művész éveket töltött Amerikában s onnét hozta magával azt a hatalmas anyagot, amely idehaza feldolgozásra várt. Egy részét ezeknek a vázlatoknak fel is dolgozta, de érdemleges munkát nem végezhetett, — a tragikus halál nem engedte meg, hogy a sok tanulmány és impresszió leszűrődjék s művészi komplexitásban kialakulhasson.

Bejárta Mexikót, Texast, járt az indián terroriumokon — csupa olyan egzotikum került szemé elé, amely elsőrangú érdekesség az etnografus számára, de amely felette bőséges és izgató témakör festő számára is.

Egy egészen különös világba jutott, ahol táj, emberek és maga az élet ezer és ezer változatosságban kínálja a festői matériát, ahol minden „festőiesen“ jelentkezik. Hogy az etnografia lenyűgözte s motívumait szinte rákényszerítette, magától értetődő valami; a dolgokat olyannak látta, amilyenek tisztán festői szempontok szuverén jelentkezése talán csak idővel jött volna meg, amikor már külön tudta volna választani az etnografiát — a pikurától.

Azok a vázlatok, melyeken az impresszióit örökítette meg, azért jóval értékesebbek is művészi szempontból. De nagyon becsesek azok az akvareljei is, amelyekben nem kompozicionális megoldásokra, hanem egy-egy alaknak festői karakterére, egy-egy jellegzetes mozdulatnak a hangsúlyozására törekedtek. Ezekben az akvarelleken könnyedén és nagy művészi megérzéssel adja vissza ennek az egzotikus világnak — festői sajátosságait. Különösen a mozdulatok hangsúlyozásában ad igazán művészi ltt egy cowboy furcsa mozdulata, ott egy iramodó ló, vagy csorda rohanása kap meg bennünket ezeken az akvarelleken. Nagyobb képein már itt-ott ellaposodik, színei erőtlenek lesznek, de a típusok — ahol azokat keresi — mindig nagyszerűen sikerülnek.

Tájképei közül nem egy tökéletes művészi munka. Két igen talentumos portrét is látunk: Taft elnökét és Porfirio Diaz-ét. Az egyik az amerikai Hungarian Club tulajdona, a másik a mexikói muzeum tulajdonában van . . .

A most leleplezett Szinyei-Merse-szobor Eperjesen.
 Das jetzt enthüllte Denkmal des Malers Szinyei-Merse zu Eperjes.
 La statue du peintre Szinyei-Merse, récemment érigé à Eperjes.
 The recently unveiled statue of the painter Szinyei-Merse, at Eperjes.

KERNSTOCK KÁROLY ÜVEGFESTMÉNYEI.

Egy kicsit álmélnodni is lehet az idők járásán, amely néha azoknak is szerez meglepetést, akik sem a haladás, vagy kultúra, sem a visszafelé haladó, retrógrád irányok semminemű eredményén nem szoktak meglepődve lenni. Ezt a meglepetést a művészet szerezte ezuttal, öröme az azoknak, akik a művészetben mindenkor a kultúra előfutárját szeretik látni; szerezte pedig az a művészet, amely Kernstock Károly nevének jegyében pro és kontra annyi vitát provokált az utóbbi esztendőben. A meglepetést nem annyira a Kernstock Károly művészete, mint inkább az a vonatkozás okozta, amely Kernstock Károly művészetét bele fogja kapcsolni – Debrecen társadalmi és kulturális életébe. Nem akarjuk kisebbiteni Debrecen városának kulturális fejlettségét, de ez a két név: Debrecen és Kernstock Károly művészete — egymás mellé állítva, maga kissé — hogy többet ne mondjunk — szembeötlő.

Hajduvármegye egymilliós költségvetéssel impozáns székházat épített Debrecenben, Bálint és Jámor építőművészekkel s a székház nagy dísztermének művészi ékessége lesz Kernstock Károly üvegfestménye, amelynek eredeti karfonyai s az üvegre átvitt lapok az Ernst-muzeum egyik termében ki voltak állítva.

Akik figyelemmel kísérték Kernstock Károly művészetét, meglepetve kérdezhetik: Kernstock Károly alkudott-e meg s tett-e engedelményeket Debrecen városával szemben, vagy Debrecen városa hajolt

meg Kernstock művészete előtt. E kérdést talán azzal az egyetlen helyes megítéléssel intézhetjük el, hogy a két szempontot a „feladat szerencsés megoldásában” kell keresnünk.

Kernstock igen helyesen a hét vezér alakját választotta az üvegfestés tárgyául. Hogy nem adott „történelmi igazságot”, oknyomozó adatokból gyűjtött dokumentumokat s nem olyanoknak festette meg a hét vezér alakját, mint ahogy azok reánk történelmi hagyományból maradtak, nem von le semmit a feladat művészi megoldásából. Mert Kernstock minden áron művészi hatást akart elérni s nem történelmi tradíciót üvegre átvinni. Tisztán művészi eszközökkel s művészttechnikai szempontból fogta fel feladatát. Az üvegtechnika művészi hatásának érvényesülése volt nála a legfőbb szempont. Szín, folthatás, a foltnak lezárt konturokba való foglalása — ami üvegtechnikának egy jellegzetes sajátossága — a figurának külön-külön való érvényesülése, de az egésznek harmonikus összefoglaltsága, mind ezt a célt szolgálják.

Árpád fejedelem kerül középre, jobbja Lehel, Bulcsu, Szabolcs, balja Törs, Kond, Gyula helyezkednek el.

Már a színek elhelyezésével is — ami öntudatos kiszámítás eredménye — egységes színhatást ér el.

Árpádon a sötét szín dominál, a mellette álló Lehel és Törs figuráján a sárga, Bulcsu és Kondon a zöld és a két szélső alakon a kék színek uralkodnak. Ez a „színösszeállítás” a színeknek jobbra és balra való fokozása megadja az alakok színbeliséggel hangsúlyozott összetartozandóságát.

A formákat kiemelő önvonalak — az üveglapok elhatároltságát és összetartozását — itt fizikailag kell hogy dokumentálják: ez az üvegtechnika kifejező ereje és sajátossága.

Maguk az alakok noha tipikusan Kernstock-figurák, stilizáltságuk mellett is kiváltják bennünk azokat az érzéseket, amelyek a stilizálás és az „ósalakok” közötti nagy kapcsot épen a művészet nyelvén megértetik velünk.

A ritmust is nagyszerűen oldotta meg Kernstock, pedig enélkül kissé monotonan hatottak volna az alakok.

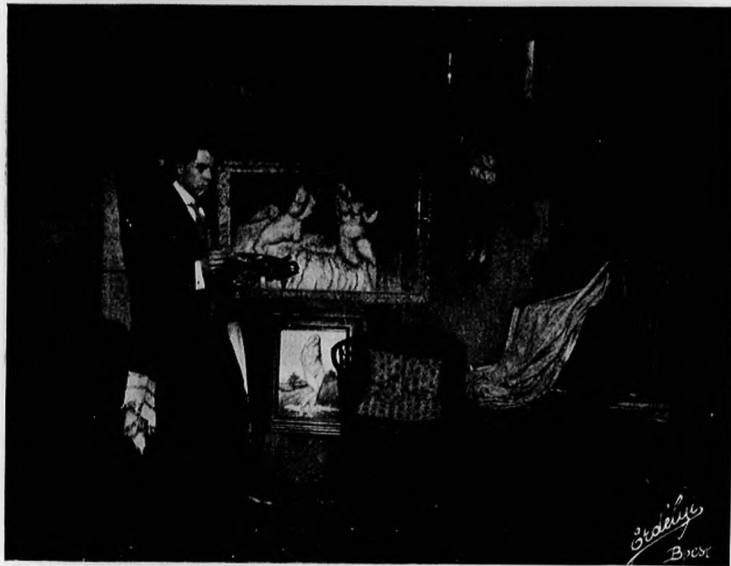
Árpád alakja szembe fordul velünk, két közvetlen szomszédja már egy kissé oldalt fordul s profilját mutatja, míg az ezek mellett álló alakok ismét teljesen szemben állanak, a legszélsők azonban ismét oldalt fordulnak. Az alakoknak ez a beállítása adja meg azt a nagyszerű ritmust, amely a nyugvó alakok és fordulókon végig vonulva az egészet egymáshoz fűzi.

A kosztümök is igen jók. Igen ügyesen választotta meg Kernstock a bőrdíszítéses motívumokat, ami nagyon dekoratív és — korszerű.

Külön kell megemlékeznünk az üvegbevágásról, amit Walthert Gida üvegfestő végezett rendkívül ügyesen.

□□□

ÜJ FESTŐISKOLA nyílik meg október elsején, kezdők és haladók számára. Esténként a ktrajzolás azoknak is, akik már függetlenül a tanítástól óhajtanak gyakorlatra szert tenni. Jelentkezni lehet Csermely János festőművésznél, I., Fehérvári-ut 56/c. műterem (naponta 3—5-ig).

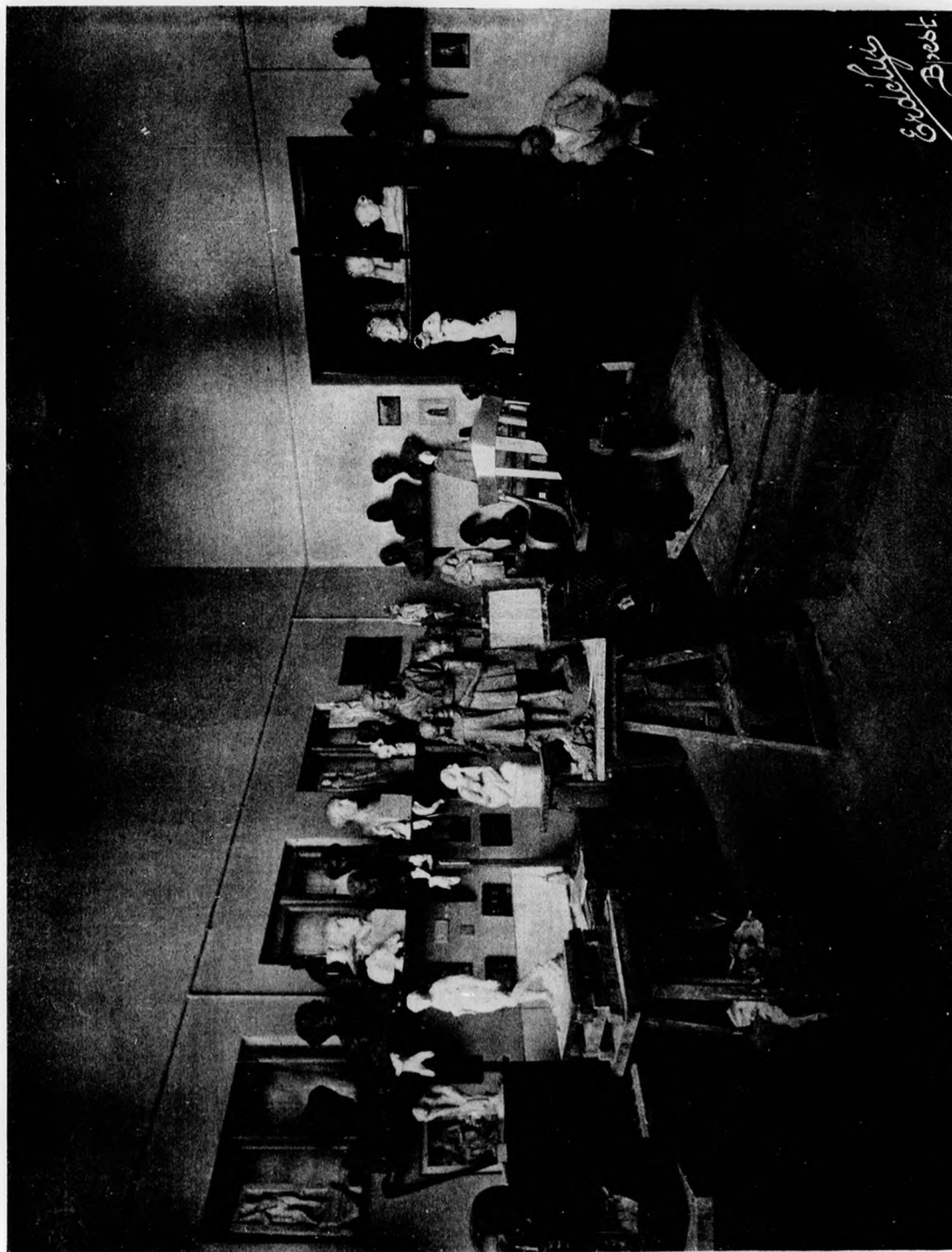

Csont Ferenc atelierjében.

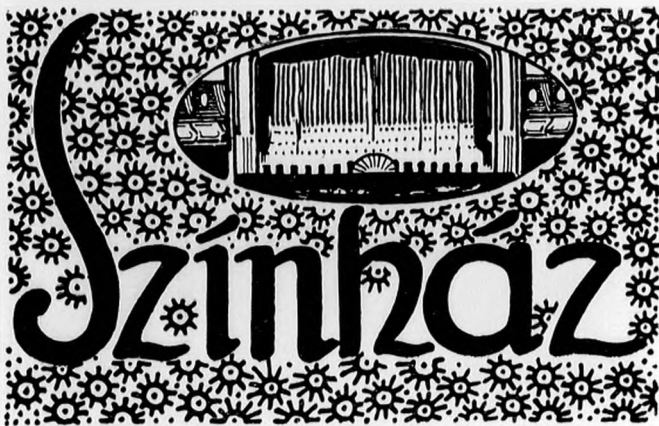

Kádár Béla atelierjében.

(A fővárosi művésztelep műterembékházai)

Kisfaludi: Strobl Zsigmond atelierjében.
(A fővárosi művésztelep műterembérházai.)

IGAZI KÖZÖNSÉG, JÓ DARAB.

Meguntuk már a nyarat, meguntuk a szalmaságot, a hőséget, az uszodát, meguntuk a Jardin éjszakai, a renyhe agyat, a könnyü és még könnyebb szórakozást.

Jöhet a színház!

Egy-egy előrelátó direktor kezdi leadni a csalétkes színházi híreket. Elárulnak egyet-mást a „megnyitó-előadásokról”, amelyekről ugyan nyugodtan nyaralhat az egész trupp, mert szükség esetén az inspekciós tűzoltók is eljátszhatnak.

Sok lukas hely fogja még kellemetlenné tenni a nézőteret, amíg a publikum elhiszi, hogy az igazi színház megnyílt és hogy most már nem dehonnesztáló dolog színházba járni.

A színház várja az igazi közönséget, a közönség várja a jó darabot.

Igazi közönség és jó darab!

Istenem, mennyit lehetne erről írni.

Melyik az igazi közönség?

A színésznek az, amely tapsol.

A kritikusnak legkevésbé az, amely tapsol.

A direktornak az, amely fizet.

A publikumnak pedig minden körülmények között „én”.

Az kétségtelen, hogy minden művészi piac között a színház az, amelyen legkevésbé a laikus.

A szculptúrához, a festészethez, a zenéhez nem elegendő a szeretet, de még a rajongás sem, ott tanulás és talentum kell. Ez a speciális készültség magán hordja a kiváltságosság bélyegét.

A színház azonban ugy lényegével, mint formájával ráfekszik az életre, elgondolt vagy megtörtént valóságot ad, oly közvetlenül nyújtja a magam vagy az embertársaim történetét, hogy minden más művésznél emberibb, általánosabb tud lenni.

Szeretnünk kell, foglalkozni kell vele és megszűnünk laikusok lenni.

Egy telt házra való publikumban hányféle ember, hányféle gondolkodással és véleménnyel várja a darabban az „érdekeset”.

Hiszen ha egy-egy előadás után az ember meginterjuvolná a színházigazgatót, a rendezőt, a színészt és a közönséget, ugyancsak bajosan tudná megállapítani, hogy mi az értéke a darabnak és hogy ki ért igazán hozzá?

Mondom, a szinpad és néző közötti nagy közvetlenség teszi nehezzé a hozzáértés vagy nemértés megállapítását.

Nagyjában azonban kétfelé osztódik a színház publikuma.

Az egyik rész, a „nagyérdemű” közönség, végigéli az estét.

A másik rész végignézi az előadást.

Az első számu, az elhiszi azt, amit játszanak, beleéli magát a meseszövebe, neki örömet és bánatot szerez az előadás.

Dühös az intrikusra és a darab elején megállapítja a kedvencét, és jaj annak, aki azt bántja; kezet tudna csókolni a férjnek, mert az végül mégis csak belátja, hogy a sokat kinzott és félreismert asszony ártatlan és őt, csakis őt szereti! (Azért nem kell a „Peleskei nótárius” naivitására gondolnunk. Minden mai emberben meg van többé-kevésbé a hajlandóság arra, hogy beleélje magát a darabba. Ő is haragszik a rosszra és szereti a jó embert.)

A másik faja a nézőnek már önkénytelenül rossz májubb.

A legapróbb tárgytól is megkivánja a valószínűség látszatát, a nem helyén való toalett, egy rossz maszk, hamis hangsúly kihozza a sodrából.

Nem türi a deklamálást, megkivánja, hogy az ajtó bezárásakor hallja a zár nyikorgását is. Odaadja az egész „Rablólovagot” Gombaszögi egy gesztusáért. Kihámozza a darabból a kedves ötletet, a helyes reflexiót.

A publikum e két faja közt az illuzió fejlettsége vonja meg legmarkánsabbul a határt. Az első számu közönség illuziója gyönyörűen működik.

Tökéletlen fejfel tökéletesebben lát mindent és men-nél fejletlenebb az értelem, annál kifogástalanabb a képzelő erő.

A szerző és színész másodrangu lények, vagy egyáltalában nem léteznek.

Csakis a darab, csakis a cselekmény, a szerelem, a házasságtörés, a diadal vagy a bünhődés a fontos.

Nem volna érdektelen aprólékosabban megfigyelni azt a fordított arányt, mely az értelem és az

illúzió között fennáll. Az értelmetlen gyermek a fabábut, az élettelen Marionettet felruházza illúziójának minden tarkaságával és nem lát lehetetlent, sem valószínűtlent.

A második számú publikumnak illúziója majdnem nulla. A színpadon eloltott gyertyának még a penetráns bűzét is érezni akarja.

Az ember szinte sajnálná ezeket az értelmes embereket. Ha nincsen illúziója, minek megy színházba. Ha nincsen képzelő ereje, ha nem tud hinni, úgy mi marad számára az élvezetből. Ha nem tudja a darabot teljes egészében magáévá tenni, akkor vajmi kevés öröme lehet az előadásból.

De ez sem igaz, mert a rosszmájúnak, a kényesnek, a szörszálhasogatónak is megvan a maga élvezete.

Az elaprózás, a boncolás, a kutatás olyan öröm, melyről az illúzióval telt, egészséges publikumnak sejtelve sem lehet — — —

Amint így elkalandozom e téma körül, megcsap az íze, a levegője és még unottabban gondolok a nyárra. Elég volt.

Jöhet a színház!

D. L.

□□□

KIRÁLY-SZINHÁZ.

Vakmerő csinynek jöttek a nyomára a múlt hetekben. Fényes nappal betörtek egy németországi vígjátékgárba és megdöbbenő kegyetlenséggel csonkították meg egy háromfelvonásost.

Hasonló módon jártak el egy nagyszabású kintornaraktárral, hol a verkli-kották között irgalmatlan pusztítást vittek véghez. Azt hiszik, hogy magyar emberek követték el a merényletet.

*

A Király-színházban minden este: „A limonádé ezredes.“ Szövegét szerző Harsányi Zsolt. Zenéjét összeállította Vincze Zsigmond.

VIGSZINHÁZ.

A „Piktorok“ első felvonása egyuttal a piktorok örök, nagy sóhaja! Amióta vésővel, ecsettel csinálnak művészetet, azóta megvan a művészet philoxerája is: az „eladás“. A nagy akaratot, az ambíciót, a lelkekből kitörő alkotóerőt beleszükíteni az „alkalmazkodás“ béklyójába. Rubens is csak azért festhetett

úgy, ahogyan akart, mert Medici Mária volt a protektora. Amikor a festő őszinte énjét, átértett meggyőződését színekbe olvasztaná át, akkor azzal kell törődnie, hogy a vevő szalonjába bele illeszkedik-e a kép, mert ha nem, akkor festhet ugyan „magának“, lehetnek elvei, de annál kevesebb a kenyere.

Ez az örök panasz, ez a lekicsinylése az árral uszásnak duplán érdekes Rivoire szájából, hiszen Rivoire sem tett egyebet, mint alkalmazkodott.

A hulló szirmok póétája, a pirkadás, a harmatregzés dalosa azt mondotta: én átérzem a piktor bánatát, amikor önmagát akarja adni és senkinek sem kell, én megértem a megnemértés fájdalmát, de félek, hogy ha azt úgy írom le, ahogy érzem, akkor „magamnak“ irtam a darabot. Gyere csak Mirand barátom, pizsmogj bele az én póézisembe, ronts rajta annyit, amíg addig el nem jutsz, hogy a közönségnek tessenek. Én megcsináltam a képet, te alkalmazd a szalonok falára.

Ez a darab egyik témája!

A másik már nagyon régi: végignézni a saját temetését és azután inkognitóban tovább élni!

Az ebből eredő komikum a helyzetből sarjadjik. Az első viccet V. Károly császár követte el, aki merő hóbortból rendeztette a saját temetését. Még a sirató gyásznépről is „gondoskodva volt“, éppen csak hogy a koporsó volt üres. Azóta Skandináviától kezdve, Oroszországon keresztül különböző céllal használták fel e témát. És azóta megnyugvással látjuk, hogy a francia piktor helyzete sem irigylésreméltóbb a magyarénál. A meg nem értett piktorok itt is előbb meg kell halnia, hogy képei keresettek és híresekké legyenek.

Hogy a piktor nem halt meg tényleg, hanem idegen névvel idegen köntösben neveti ki a nagy-képű világot, ez némileg a mi kielégítésünkre szolgál. De pillanatnyilag jobban érdekel az, vajjon mit gondolt magában Lengyel Menyhért a „Piktorok“ előadásakor.

A „Hálás utókorban“ néhány évvel ezelőtt ugyanezt a témát dolgozta fel, de abba bele is öntötte minden keserűségét. Csupa szatira és pesszimizmus volt! Kár volt ilyen nagyon komolykodni (valószínűleg ezt gondolta magában Lengyel).

Lám, a franciák vidáman fogták fel a dolgot.

Végigkacagták a piktor szenvedését, az öngyilkosságot, a temetést, az özvegy gyászát, mindent . . .

És ha igaza volt Lengyel Menyhértnek és Tolstojnak, hogy aprók az emberek, kishitűek, akkor kétszeresen igaza van a franciának, ha kacag rajtuk . . .

Doml.

AZ ÚJ-SZINPAD.

Az Új-Szinpad helyiségét, mint az már ismeretes, megvették régebbi tulajdonosától a legközelebb Kövesy szintársulata fog ott játszani. A közelmúltban felmerült az a hír is, hogy az Új-Szinpad vezetősége a város belső területén keres az Új-Szinpad számára megfelelő helyiséget s hogy a télen már ismét megkezdik előadásait. Más verziók szerint az Új-Szinpad végleg megszűnt volna s nem fogják újra feltámasztani. Hogy a helyzetet tisztán lássuk s meg tudjuk, mi igaz e hírekből, mik voltak a színház megszűnésének igaz okai, dr. Bárdos Arturhoz, az Új-Szinpad volt igazgatójához fordultunk, aki alábbiakban nyilatkozott munkatársunk előtt s akitől örömmel értesültünk, hogy ez az ideális törekvésű és magas művészi színvonalu színház nem szűnt meg végleg s ha a vezetőség az Új-Szinpad számára megfelelő helyiséget talál, a jövő évben újra megnyitja kapuit Budapest kulturközönségének ama rétegei számára, amelynek valóban szinpadművészi igényeit szolgálta az Új-Szinpad.

Dr. Bárdos Artur egyebekben nem csupán az Új-Szinpaddal kapcsolatban nyilatkozott, hanem olyan dolgokra is kitért, amelyek ezt a törekvést minden oldalról kellően megvilágítják.

— Az irodalmi színház — fából vaskarika, — mondotta Bárdos. — Művészi, színházi színház volt a célunk. Olyan színházat akartunk, amely a szinpad anyagából és lehetőségeiből folyik. Ilyen értelemben természetesen csak jó irodalommal kapcsolatosan képzelhető az ilyen színház, ennyiben tehát irodalminak is kell lennie. De mintahogy a modern szobrászatnak nem lehet az irodalmi allegoria a célja, hanem tisztán plasztika, az ilyen színháznak is csak színházi céljai lehetnek.

Célunk volt jó írókat minél tökéletesebb szinpad fogalmazásban megszólaltatni s ezzel kapcsolatban a szinpad annyira sürgőssé vált képzőművészeti reformját is megvalósítani.

— Mit ért ilyen értelemben képzőművészeti reform alatt?

— Erre a kérdésre, illetőleg annak részletes kifejtésére Új-Szinpad című könyvemre utalok. Röviden azonban a reform célját abban foglalhatom össze, hogy minél egyszerűbb, a színek és formák festői eszközével ható, kis mélységű (relief) szinpad formuláját keressük.

— Technikailag sikerült-e ez a cél?

— Ezt a célt csak lassan lehet megközelíteni, mert hisz nemcsak dekoratív keretről, hanem színészek megmozdulásáról és megszólalásáról is van szó, pedig

az ilyen stilizált színjátszásnak szinpadjainkon semmi tradíciója nincs. De szinpadai képeink közül már mint megoldottakat merném vállalni az Efeusi özvegy és a Thermidor, más szempontból a Bátor Kasszián diszkrétét, legtökéletesebbnek azonban előadás dolgában is Strindberg Hattyuvér-ét gondolom. Művészeink közül Kozma Lajos, Biró Mihály, Zádor István, Gulácsy Lajos stb. nagyon alkalmasak arra, hogy helyes vezetés mellett szinpad területen kiváló produkáljanak.

— A színészek mennyire tudtak belehelyezkedni e törekvésekbe?

— Az ilyesmit természetesen radikális módon csak egészen fiatal és intelligens színészyaggal lehet keresztülvinni. Nem könnyű dolog: színészek részéről teljes megértést, a rendező részéről teljes tudatosságot igényel. Csak hálával és elismeréssel szólhatok az Új-Szinpad színészeinek lelkeségéről és megértéséről.

— Alkalmasnak látja-e a közönséget ilyen reformok befogadására?

— Határozottan. Az Új-Szinpad rövid fennállása alatt is, bátran mondhatom, igazán lelkes közönségre talált a legjobbak köréből.

— És kikből állott ez a közönség?

— Elsősorban művészekből, festőkből stb. és abból a kulturközönségből, amelynek irodalma, revüje már van, de színháza eddig nem volt, ez persze egyelőre kisebb réteg, de ez az a bizonyos mag, amely elég életképes arra, hogy körülötte széles rétegek helyezkedjenek el.

— Nyilván ehhez a közönséghez akar közelebb menni az Új-Szinpad, amikor benn a városban keres helyet?

— Ugy van. A régi helyiséget átadtuk egy más színház céljaira. Mi pedig hozzáférhetőbb helyen fogjuk megnyitni az Új-Szinpadot.

— Mikorra várható ez?

— Ez persze attól függ, mikorra válhat befogadóképesé az a helyiség, amelyet alkalmasnak vélünk. Valószínű, hogy 1913 szeptemberben nyitjuk meg, mivelhogy csakis ősszel praktikus színházat megnyitani.

— Ezt az évet tehát az előkészületekre fordítják?

— Nem csupán arra, habár egy színház gondos előkészítése nagyon sok gondot igényel. Erre a szezonra már más, félig elvállalt kötelezettségem volna, melyet valószínűen teljesíteni is fogok. Ha Szendrey aradi igazgató megkapja az ottani kulturpalota bérletét és ott külön drámai színházat csinál, azt ezen a szezonon át én fogom igazgatni!

AZ „ÚJ“ KECSKEMÉT.

Kecskemét új középületei.

Az örök világbéke eszméinek ellenségei rendszeresen okolják meg a háborúk szükségességét, hogy az a rettenetes vér-, ember- és pénzáldozatok mellett is egyik legfontosabb faktora a kultúra haladásának. Hogy nyomában új és friss élet fakad s egy-egy nagy háború után — ha nem is mindjárt közvetlenül utána — a kultúra is hatalmasabb lendülettel igyekszik a veszteségeket pótolni.

Ez az inkább szofisztikus megállapítás jut az eszünkbe, ha egy sétán futó impressziókat gyűjtünk Kecskemét városában.

„A Szeged szebb lesz, mint valaha“ egykor sokat hangoztatott szállóigéit alkalmazhatjuk most Kecskemétre is.

Kecskemét szebb, ragyogóbb lett — mint a földrengés előtt!

Hogy ez a **rettenetes** katasztrófa felbecsülhetetlen károkat tett, beismeri mindenki, de a pusztulás nyomán egy ha nem is egészen új, de megújult Kecskemét épült fel. Mintha egy hatalmas kéz csinósította volna ki ezt a várost, végig húzta volna rajta ujjait, hogy eltüntesse a hibákat, a nem tetsző dolgokat, a régi rosszakat izléses s a kornak megfelelő célszerűséggel helyettesítette.

Ha azután a kíváncsi szem jobban szemügyre vesz egyes épületeket, mást, meglepőt is talál bőven.

Nemcsak az architektúrában és építészeti szellemében nyújt meglepőt e kép, nemcsak művészi hatással, hanem művészettel is szolgál.

Egyik épületen ragyogó színpompájú freskok díszlenek, a másikon szobrok, művészi figurák, a harmadiknak a belső kiképzése lep meg páratlanul művészi izlésével. A képzőművészet szinte dominál ezeken az épületeken!

Honnan ez a nagyszerű átalakulás, a művészetnek ez a ritka, intenzív alkalmazása! Csak egy kis utat kell tennünk a városon kívül levő művésztelepre s nyomban megértjük a logikai kapcsolatot. Ez a gyönyörűen fejlődő művésztelep azért a nagy áldozatkészségért, amellyel Kecskemét városa létesítette, a kultúra legszebb eredményét, a művészetet adta cserébe a városnak. Innét indult ki részben az a művészi program, amely célul tűzte ki, hogy Kecskemét a művészetet ne csak mint l'art pour l'art

olvassza be magába, hanem annak gyakorlati érvényesülése is egyik legfőbb törekvése legyen. Hogy elsősorban a középületekben kell ennek az elvnek megnyilvánulnia, ez csak természetes. Így volt ez minden időkben, a renaissance korában ép úgy, mint napjainkban!

Művészi architektúrát adni a városnak és e művészi architektúrán belül a képzőművészetnek is jelentős szerepet adni! — ez volt a program fő tétele. Szerencsére e program megvalósításának nagy része a földrengés után való időkre esett s a katasztrófa által okozott rombolásokat könnyebben ki lehetett javítani.

Nem akarunk itt részletekre kiterjeszkedni, csupán két monumentális középületre hivatkozunk Kecskemétnél: az uri kaszinó hatalmas épületére és a katolikus kör bérpalotájára, amelyek a város kellő közepében vonják magukra a figyelmet.

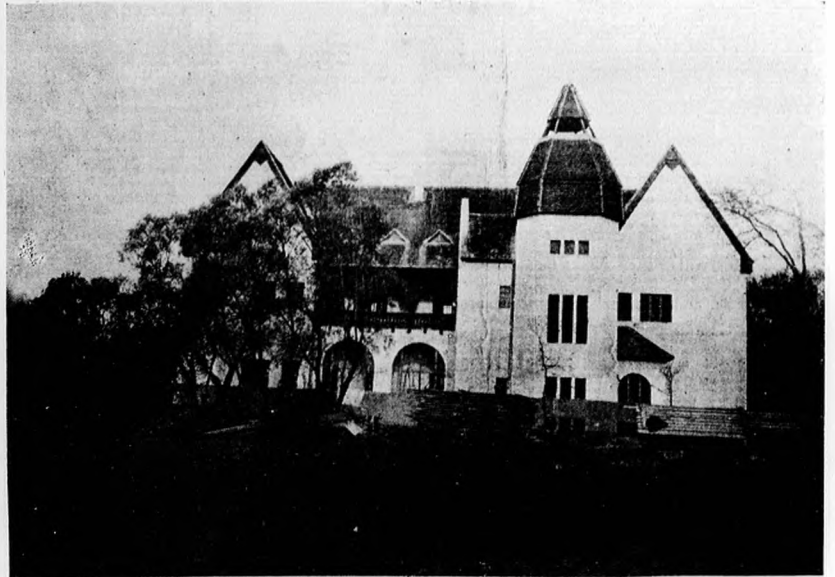
A két monumentális épület egész architektúrai koncepciójával, térkihasználásával, a felhasznált területek ügyes beosztásával, tagozásával s a külső dekoratív detailok művészi megoldásával olyan harmónikusan hat, hogy Kecskemét örökké büszke lehet rája.

A kétemeletes katolikus bérházon az egyik freskót Grünwald Béla, a másikat Bornemissza s az épületre elhelyezett szobrokat — amelyek a magyarországi szenteket ábrázolják — kisleludai Strobl Zsigmond készítette.

Az architektúrai és képzőművészeti elemeknek igazi reprezentálója azonban az uri kaszinó. Az a kecskeméti művészkolónia első teljes alkotása, amellyel nevét Kecskemét város történetébe mindenkorra beleírta. A hatalmas két fronttal bíró épület belső megoldása is tökéletes. Igen egyszerű, de kényelmes lépcsőház vezet fel a kaszinó helyiségébe s ez a lépcsőház két nyitott boltíven keresztül tágas, levegős nagy hallba nyílik. Ez a hall a kaszinó egyik legpompásabb helyisége. Széttolható üvegfal osztja ketté, az innenső felét ételhordó lift köti össze a földszinti vendéglővel úgy, hogy a helyiségnek ez a része kényelmes étkezőnek is használható. Innen nyílik a tágas biliárd-terem, ebből pedig szintén tágas és világos olvasó-terem, amelyet a hall másik felével külön ajtó köt össze. A hall-nak ezen utcai részéből egy kis társalgóba van bejárás, amely a maga intim arányaival és még szervezésre váró szép berendezé-

Részlet a kecskeméti Uri Kaszinó épületéből.
 Details aus dem Gebäude des Kecskeméti Herrencasinos.
 Détails du Palais de Casino à Kecskemét.
 Parts of the „Casino“-Palace at Kecskemét.

A kecskeméti művésztelep műterembérháza.
 Atelier-Zinshaus der Kecskeméti Künstlerkolonie.
 La maison d'ateliers du groupe d'artistes de Kecskemét.
 The workshop-mansion of the colony of artists at Kecskemét.

A kecskeméti Gazdakör épülete és az új Uri Kaszinó.
 Das Gebäude des Kecskeméti Landwirtenklubs und das neue Herrencasino.
 La maison du Club de s Cultivateurs à Kecskemét et le Casino.
 The house of the Peasant-Club at Kecskemét and the „Casino“.

sével szinte predesztinálva van arra, hogy hölgyvendégeket is befogadhasson.

Balról a lépcsőház a nagyterembe visz. Hosszukás alakú terem, amely felső részében íves boltozatban hajlik össze. Ahogy ezt a termet Falus Elek kidiszította, egyenesen lebilincselő. Falus festette ki a többi termeket is. Olcsó porfestékekkel, lehetőleg alacsonyra szabott büdzsettel kellett dolgoznia, de a művészi hatást azért elérte.

Amit a nagyteremben produkált, a legszebb műve az interieur-dekorációnak. A terem boltozatát három, ivbe hajló pillérpár tartja és Falus ezekre a pillérekre helyezte a dekoráció súlyát.

Igen szépek ezek a rózsafüzérek, amint föl futnak a pillér boltozatokon és telt piros és kék színeinek izzó tonusa valósággal beragyogja a termet. A rózsák között vannak igen ügyesen elhelyezve a világító testek és ezek szintén sok eredetiséggel hatnak. A terem mennyezetének körívben futó részén egy üres mező maradt és ezt Hermann Antal Kecskemét város címerével töltötte ki, amelyet apró táncoló kis

angyalkák vesznek girlanddal körül. Igen finom kis kép. A terem alsó falát hatalmas kandalló tölti be, e fölé jön Grünwald Bélának egy freskója, amely a harmincas évek Biedermayer viseletét ábrázolja.

Ezzel kapcsolatban azonban nem szabad elfeledkeznünk arról a három falfestményről sem, amellyel Grünwald a kaszinó külső homlokzatát díszítette.

Grünwald Béla ezeket a freskókat nem a mai Kecskemétnek festette, de ezekhez a festményekhez egy olyan nagytekintélyű, elismert elsőrangú művészi reputáció van hozzákötve, amely azok művészi értékét és jelentőségét mindenek fölé helyezi. Két nevet kell ideszögeznünk, amikor Kecskemét új építkezéséről rövidesen írunk. Janszky Béla és Szivessy Tibor nevét. Az ő érdemük nagyrészt, hogy Kecskemét architektúrájában oly nagy helyet kapott a művészet, de az ő tudásuk, nagyszerű művészi ízlésük juttatta Kecskemét városát a legszebb középületekhez. Ők építették a kecskeméti művésztelepet is, műtermeket, házakat és iskolát, amelyek minden dicséretnél jobban dokumentálják Janszky és Szivessy érdemeit.

A kecskeméti Katholikus Kör bérpalotája.
Der Mietpalast des Katholischen Klubs in Kecskemét.

Le palais du Cercle Catholique à Kecskemét.
The palace of the Catholic Club at Kecskemét.

NÉPOPERA-KÁVÉHÁZ.

Tervezte Benedek Dezső műépítész.

Rajzoló Stein Sándor.

Készítette az Általános Berendezési R.-T.

A pesti ember szenzációkból és trükkökből szívja fel izgató idegtáplálékát. A szenzációt és trükköt szomjazza a művészetben, az iparban, a kereskedelemben, a politikában és társadalmi életének minden mozzanatában. Éppen ezért bármiről legyen is szó, bármilyen eseményt, jelenséget, vagy megnyilatkozást vegyünk is kritikai szemlélődésünk tárgyául, a megítélésnek, a tények helyes és érthető megvilágításának néző pontját mindig ebben a sajátságos szenzáció-ingerben kell keresnünk. A villamos balesetek színhelye köré csoportosuló inasgyerekekre nézve egy elmetélt lábu embertársnak a látása ugyanazt az izgalmat, ugyanazt az idegölő perverz élvezetet jelenti, mint az exaltált, plörözös hiszterikák a különféle néven ösmeretes művészi fajtalanságokból merítenek. És ennek a gyötrő izgalom-vágnak enyhébb megnyilatkozásaiából szövődik össze a pesti ember lelkének egész szerkezete. Ahol állványgerendák hevernek egy felásott telek körül, oda már házat emel a nyugtalan pesti fantázia és ezt a házat benépesíti művészi ötletekkel, megoldja raffiniált elrendezéssel, érdekes, ujszerű portálokkal; amikor azután a ház felépül és persze nem úgy, ahogyan azt a mi képzeletünk felépítette, csalódottan megyünk el mellette és — keresünk egy más felásott telket, amely körül állványgerendák hevernek. Ahol körülállványzott házsarkot látunk, amelynek fehér vászonra pingált betűi egy új kávéházat ígérnek nekünk, már azonnal telítve ötletekkel, szenzációs interieur-tervekkel és természetesen tartjuk, hogy a készülő kávéház a berendezésnek eddig még nem látott ujszerűségeivel fog szolgálni. Nehezen barátkozunk meg azzal a gondolattal, hogy az ujszerűségeknek egymás fölé tornyosuló tömege még korántsem jelenti a műizlésnek és az iparnak egészséges fejlődését. A művészi gondolatoknak ipari uton való megszólaltatása visszatérő stációk mentén tökéletesedik formai és tartalmi stilussá. De az ipari termelés gyári jellege sem engedi meg a művészi szenzációkkal való experimentálást olyan téren, ahol az üzleti alap a lényeg. Ez a körülmény pedig elsősorban a kávéház-berendezéseket érinti. Eltekintve attól, hogy az

adott helyi viszonyok respektálása már maga is korlátot szab az installálás szenzációvadászatának, a gyári termékek nélkülözhetetlen igénybevétele és az előirányzott összeg nagysága a legtöbb esetben egyszerűen lehetetlenné teszik az interieur kiképzés trükkjeit.

Ezeket előre kell bocsátanunk, mielőtt a Népopera-kávéház részletesebb ösmertetésére áttérünk. Ez a kávéház nem akart a budapesti kávéházak sorába slágerként beilleszkedni. Akik tehát a megítélés szempontjai között elsőnek minősítik az originalitást, azok a jelen esetben hamis benyomást szereznek és hamis ítéletet mondanak. Az ügyzerűség elvének általános kikapcsolása mellett számolniok kellene a helyiség méreteivel, és annak nem nagyon szerencsés tagolásával. Ami kifogásolni való eshetnék ugyanis, az a két utóbbi körülményben birja okát. Ami viszont az installációnak szembetűnő előnye, az az általános, összefoglaló egységre való törekvés. Ennek a leg-sikerültebb megoldása a falkárpit. Erősen hangsúlyozott ritmusu foltelosztása és széles falmezőkre tagolt elrendezése a minimumra redukálja a környezetétől elütő stiláris jellegét. Rendkívül nobiles a két falkörnek parabolikus formája és az anyagnemesség eleganciáját érvényesítő tölgyfalambéria. A berendezés a maga egészében kellemes hatást ébreszt, talán éppen azért, mert a szem sehol sem akad meg szokatlan formákon. Talán inkább, azt mondhatnók, hogy részleteiben ad legkevésbé újat. Azonban a megszokottat is leszűrve, a zavaró elemektől megtisztítva és egy egységes egészé komponálva nyújtja. A fal mentén elvonuló fülke sor kipróbált és biztos sikerű motívuma a modern kávéház installációinak. Bizonyos, hogy itt is be fog válni. Érdekesekek a billiárdasztalok formái. Lényegileg ezek is gyári típusok, de a legjobbak közül valók. Külön hangsúlyozásra méltó azonban az egész installációnak szinte szokatlanul komoly és becsületes ipari része. Nemcsak azért, mert benne az iparos munkaszeretete és szakszerűsége nyilatkozik meg, hanem főleg azért, mert az ipari munka alaposságának és jóságának legelső feltételét, a megmunkálásra alkalmas tervet igazolja. Csak a jó terv és szakszerű részletrajz eredményezhet kifogástalanul gondos kivítelt. Az utóbbi természetesen nemcsak az asztalosmunkákat jellemzi, hanem a fémfelszerelést is. A világítás is kifogástalan.

Egészséges egyszerűség dominál az egész berendezésben, mely gondos összeállításban nyújtja a modern kávéháznak hatáskörbeli előkelőségét és polgári kényelmét. A tervezőművész és a berendezők meglepéssel adhatják át az új helyiséget a forgalomnak, mert a főváros kávéházainak számát egy sikerült interieurrel emelték.

J. Á.

*

Az asztalokat Herzka, Halász és Berger, székeket Thonett testvérek, márványokat és kandallókat Pápai és Náthán, szobrászmunkát Braun Lipót, üvegezést Hirschler és Török, csillárokat Kovács Gyula és tsa, függönyöket Szóts Simon, órákat Spitz testvérek, mázolást Somlyó Bernát, villamos berendezést és ventilátorokat Springer és Bendek, feliratokat Bokor és Klein, szab. ajtócsukókat és napellenzőket Korányi és Fröhlich, fémmunkát Török és Csongrádi, hűtőkészülékeket Stiller J. és tsai készítették.

□□□

HIREK.

KÁDÁR JÁNOS szegedi kávéháztulajdonos, mint lapunkat értesítik, Szegeden hosszas szenvedés után elhunyt.

A megboldogult ezelőtt a pécsi Royal kávéház tulajdonosa volt s onnan költözött Szegedre.

LEHMAN & COMP. ZÜRICH rendezte be a lapunk mai számában bemutatott külföldi épületek egészségügyi berendezését.

DR. SERÉNYI GYULA ügyvéd, ki kávéházi adásvételi ügynökséggel is eredményesen foglalkozik, eljegyezte Szöllösy Arthurnak a sátoraljaujhelyi takarékpénztár illusztris és köztiszteletnek örvendő igazgatójának leányát, Ilonát.

A menyasszony nővére a szakmában mindnyájunk által szeretett Szöllösy Tivadarnak, a m. kir. pincemesteri tanfolyam vezérképviselőjének.

A „NÉPOPERA“ kávéházat folyó hó 6-án adta át a forgalomnak tulajdonosa Kallós Márkus ur. Az új üzlet, mely még az új üzleteknél is szokatlan nagy látogatottságnak örvend, egyike a főváros legszebb kávéházainak.

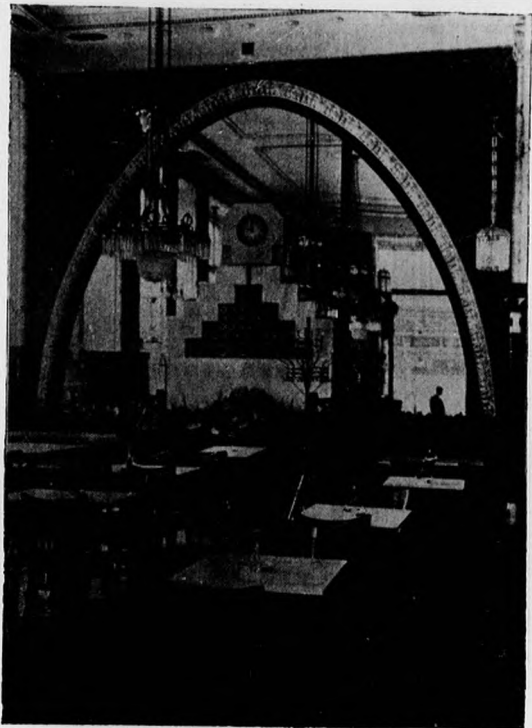
A „POLA“ kávéház f. hó 7-én lett átadva a forgalomnak. A kávéház berendezése igen tetszetős és stilszerű, s a publikum is nagy szimpátiával látogatja.

A „SORRENTO“ kávéházat, mint értesítenek, nagy udvari üvegtetős helyiséggel nagyobbítják.

„FŐHERCEG SÁNDOR“ kávéház címen új kávéház nyit meg a fővárosban a hasonnevű és Szentkirályi-utcák sarkán. A kávéház Finály ur tulajdona és Nagy Mór vezetése alatt áll.

„HUNNIA SZÁLLODA“ név alatt Egerváry Géza fényesen átalakítva és berendezve nyitotta meg a régi Fehérló szállodát, mely azóta is élénk látogatottságnak örvend.

A „SAVOY“ SZÁLLODA újból, rövid fennállása óta ezuttal már ötödször, gazdát cserél, amennyiben vezetését szeptember elsejével átvette Szabó Tivadár, a „Simplon“ kávéház volt társtulajdonosa.

Részletek a Rákóczi-uton újonnan megnyílt „Népopera“ kávéházból.
Details aus dem Café „Népopera“ (Neulings eröffnet in Budapest).
Détails du Café „Népopera“ (Récemment érigé à Budapest).
Details from the Caffehouse „Népopera“ (Lately established at Budapest).

A „MESSENGER-BOY CO.“ körlevelét ezennel szószerint közöljük le abból az alkalomból, hogy mult számunk „Boy-gavalléria“ című cikkére néhány napilap is felszólalt ez áldatlan állapotok ellen.

TELEFON:
149—80
149—81
149—82

MESSENGER-BOY COMPANY LIMITED
Budapest, VII., Dohány-utca 29

SÜRGŐS ÉRTESETÉS!

Értesítjük az összes kávéház, pensió, vendéglő, társulatok, kaszinók és egyetek igen tisztelt személyzetét, hogy igazgatóságunk határozata folytán minden hívás után 60 FILLÉRT

ad át a Messenger-Boy annak, aki a hívást közvetítette. Hogy azonban a megbízót ezen 60 fillérrel ne terheljük, az eddig érvényben volt dijszabásunkat megfelelően le szállítottuk.

Kívánatra hajlandók vagyunk rendszeres számlát is nyitni, és a hívásért járó díjakat minden hó végén egy összegben kifizetni.

Az igazgatóság. Megható ez a naivitás! A dijszabást megfelelően le szállították és külön jutalékszámilát nyitnak.

„ADRIA KÁVÉHÁZ“, melyet Schwartz Béla, tulajdonosa újonnan renováltatott, megnyílt. Benne esténként Kiss Béla, kitűnő debreceni cigányzenekara muzsikál.

FÁBRY HENRIK, mint értesülünk, „Britannia“ szállodáját részvénytársasági alapra óhajlja fektetni. A butorberendezést a Benyovits cég szállítja.

Interieur

Rónai felvétele.

Részletek a Rákóczi-uton újonnan megnyílt „Népopera” kávéházból.
Details aus dem Café „Népopera” (Neulings eröffnet in Budapest).
Détails du Café „Népopera” (Récemment érigé à Budapest).
Details from the Caffehouse „Népopera” (Lately established at Budapest).

KÖZGAZDASÁG

A GYŰJTŐ címmel a Szent-György-Czéh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete kiadásában Siklóssy László dr. szerkesztésével a folyó évben új magyar művészeti folyóirat indul meg. A folyóirat, — amely úgy szellemi tartalmára nézve, mint tipográfiáját, szokatlanul fényes kiállítását tekintve, egyike a legszebb művészeti revueknek, — a művészeti gyűjtés érdekeit van hivatva szolgálni és kétségkívül rövid idő alatt a legkedvesebb olvasmánya és gyönyörűsége lesz a magyar amatőr és művészetkedvelő társadalomnak. Évenként tíz vaskos füzetben jelenik meg, számtalan illusztrációval díszítve. Állandó munkatársai: Csányi Károly, Darnay Kálmán, Divald Kornél, Elek Artur, Falus Elek, Farkas Zoltán, Gerő Ödön, Györgyi Kálmán, Keszler József, Lengyel Géza, Lyka Károly, Meller Simon dr., Nyáry Albert báró, Radisics Jenő, Radó Antal dr., Ruttkai Miksa. F. Takács Zoltán dr., stb.

A Gyűjtő kiadóhivatala a folyó évben megjelenő számokból 200 példányt díjtalanul ajánlott fel ama budapesti kávéházak részére, amelyeket művészetpártoló közönség látogat. Az első példányokat, — védőmappával együtt, — az Interieur következő számával egyidejűleg kapják meg előfizetőink. Aki nem jutna hozzá és igényt tart rá, forduljon a Szent-György-Czéh igazgatóságához, mint a Gyűjtő kiadóhivatalához (Budapest, VIII., Üllői-ut 14.) ahonnan készséggel küldik meg a folyó évi példányokat. E számunkban közöljük a Czéh igen sikerült művészi kivitelű ismertető kártyáját. (Lásd „Iparművészet“ c. rovatunkat.)

A HITELKRIZIS.

Irta: Schwarz Arnold.

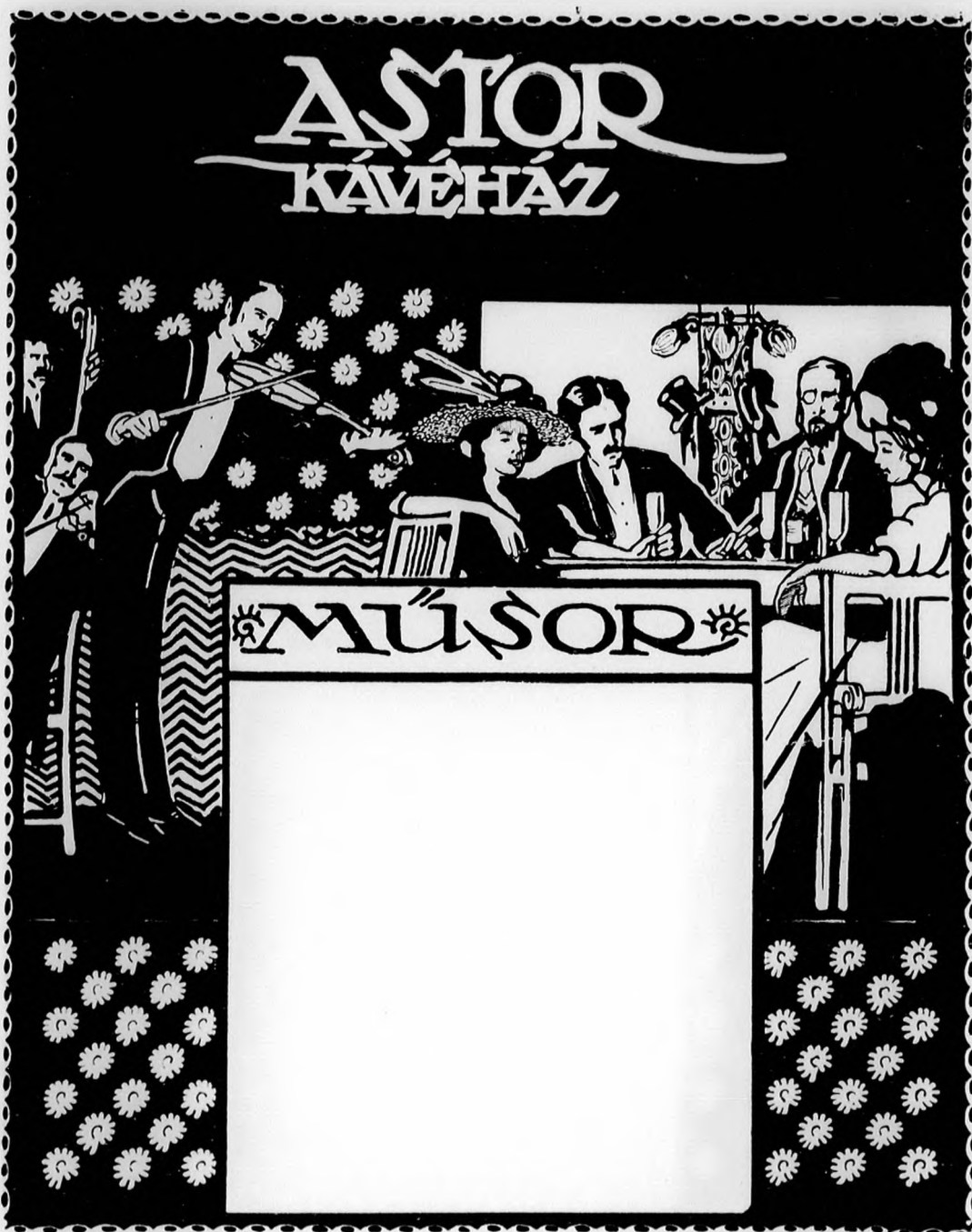
A minden vonalon agyonsíratott közgazdasági állapotok tényleg siralmas helyzetének okait kutatva, minden oknyomozó közgazdász megakad a következőkön: általános középeurópai politikai feszültség; háborus kilátások; áldatlan belpolitikai viszályok. Van, aki konkluziók révén jut a szintén nem eredetiség nélküli kiindulópontozhoz, mely szerint az Osztrák-Magyar Bank maga is a renitens magyarok megfékezésének szolgálatába állva, guzsbakötő szerepre vállalkozott, s a megfojtási előérzetek előidézésével szándékszik az ellenszegülőket jobb utra téríteni. Amennyire az egymásmellett fölsorolt okok kiderítőinek igaza van, annyira hamis nyomon jár a külön körülírt bankpresszióra konkludáló fölfedező, akinek merészröptű fantáziája — ugylátszik, a fejvesztett kutatás során — elveszítette a kormánykereket, s most siklórepüléssel szállott alá, abba a mélységbe, ahol röpirászok és szenzációhajhászok keresnek „mélyenjáró“ okokat, olyanokat, amik a jólértesültség látszatával körülteremtettézt panamákat sejtetnek.

Az okok felderítése kétségtelenül szükséges munka, akárcsak az Aesculapok diagnosztikus első teendője, hogy megtalálván az okot, előbb ezt gyógyítsák, ne pedig a kifejlődött szimptomát takargassák mesterséges fátyolokkal. És úgyannyira, amennyire emehasonlatban az egyöntetűség fennforog, mutatja meg ugyanez a hasonlat, az ő obligát sántitóságában azt az egyetlen helyes utat, amelyre az egyedeknek, akiknek nagy összessége jelenti a közt, és ennek a gazdasága a közgazdaságot, okvetlenül rá kell térni, hacsak a mai állapotok mindent előntő áradatának sodrába belekerülni nem akarnak.

Az okok megszüntetése tudvalevőleg az egyedek képességeinek keretén kívül áll. De azon innen és belül van mindenki számára a védgátak felépítésének módja. Tehát a diagnosztikai megállapítás teljes figyelmen kívül való hagyásával, a kór gyógyításáról egyelőre lemondani, ellenben preventív intézkedéssel ennek terjedését meggátolni, igenis ez a feladata a köznek, iparnak, kereskedelemnek egyaránt. A módok megválasztása mindenütt helyi jellegű, sajátos, minélfogva nagy átlagban tartott tanácsok csakis doktrinär okoskodások jellegével hathatnának. Ilyenek felsorolását mellőzni parancsolja a szigorú tárgyilagosság. A magánélet kezeiben levő óvszerek közös vonásáról előttem és sok más tanácsadó előtt, akik önszülte eszme gyanánt adták be és ki a közhelyszerű

FELKÉRJÜK IGEN TISZ-
TELT OLVASÓINKAT,
HOGY AZ ELŐFIZETÉSI
DIJAKAT CIMÜNKRE
ELJUTTATNI MÉLTÓZ-
TASSANAK. □□□□

AZ "INTERIEUR"
KIADÓHIVATALA

MELYIK AZ ÖN KEDVENC NÓTÁJA? ❀❀

AK. AK.

Művészi nyomtatvány. Tervezte Jaschik Á. Kívánságra kiadóhivatalunk készséggel elvállal ilyen niveauju és kiállítású nyomtatványok tervezését és szállítását.

SZÓTS SIMON SZÖNYEGTELEPE

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-U. 15.

Telefon: 87-23.

Berendez lakásokat, szállodákat és pensiókat.

HANTOS TESTVÉREK

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

festők, mázólok
és ércfényezők
Telefon 16-34

KÁVÉHÁZI FELSZERELESEK VÁLLALATA

SAJÓ ÉS CSERMELY

BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI-UT 69.
TELEFON 120 — 72. INTERURBAN.

ÁLLANDÓAN RAKTÁRON: elefántcsontgolyó, dákó, kréta, billiárd-mantinell, billiárd- és játékasztal posztó, sakk, dominó, tábla, szivacs stb. a legnagyobb választékban. Elvállaljuk billiárdok állandó jókarbantartását.

RECORD RADÓ IRODAFELSZERELÉSI VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., LOVAG-UTCA 3.

Szállít kávéházak részére modern kivitelű árlapokat, pénztári iverket és egyéb nyomtatványokat. Telefon 72-17.

Papírasztalkendők gyári raktára.

HAUGG BÉLA

rézművesmester

BUDAPEST

VII., AKÁCFA-UTCA 47.

Teljes kávéházi
berendezések.
Telefon: 168-13.

BING GUSZTÁV

Telefon
76-07.

FESTÉK ÉS VEGYI CIKKEK RAKTÁRA
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-UT 38.

Bondy M. és Társa

Telefon:
111-68.

Budapest, VII., Kertész-utca 38.

Telefon:
111-68.

Vízvezeték. — Gázvezeték. — Gőz- és
légfűtések. — Csatorna-felszerelések.

SCHLESINGER JÓZSEF

Szállodai, vendéglői és
kávéházi személyzetet
elhelyező iroda. —
Külön üzlet adásvételi
osztály. Telefon
interurban 17-25.

BUDAPEST, RÖSER-BAZÁR.

KASZÁS MÁRTON ÉS TÁRSA

DISZITÓ, SZOBAFESTŐ
ÉS MÁZOLÓ

Telefon
123-98.

Telefon
123-98.

BUDAPEST, VI., LÖVÖLDE-TÉR 2.

HERCEGH ÉS FODOR

URI- ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZA

BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 24.

Menyasszonyi kelengye 200 kor.-tól kezdve. Uri kelengye, leány- és fiu-intézeti kelengye, valamint vásznak, ruhakelmék, szőnyegek, szövött- és rövid-árúk, ugyszintén összes női- és uri fehérneműek és szükségleti cikkek legolcsóbban beszerezhetők. **KIVÁNATRA TELJES ÁRJEGYZÉKKEL SZOLGÁLUNK.**

NÉPOPERA-KÁVÉHÁZ

Telefon: 134-77. Budapest legújabb látványossága. — Különleges buffet. — Színházi vacsora. — Tulajdonos KALLÓS MÁRKUS. BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 59.

Elvállal
mindennemű
asztalosmunkát

EGRI MÓR

épület- és butorasztalos
Budapest, V., Géza-u. 5.

TÖRÖK ÉS CSONGRÁDY

BUDAPEST, IX. KER.,
SZVETENAY-UTCA 4.
TELEFON 59—19 SZ.

☒ KÁVÉHÁZI ☒
BERENDEZÉSEK.
KÖLTSÉGVETÉSEK
☒☒ DIJTALANUL. ☒☒

IPARMŰVÉSZETI ÉS LAK-
BERENDEZÉSI FÉM-TÁR-
GYAK, U. M.: CSILLÁROK,
FALIKÁROK, KANDALLÓK
ÉS PORTÁLDISZEK, FÉM-
SZOBRÁSZAT, DISZPLA-
KETTEK, BUTORVERETEK
TERVSZERINTI KÉSZÍTÉSE
ÉS GALVANOPLASZTIKAI
☒ SOKSZOROSÍTÁSA. ☒

Stiller J. és Tsai

Telefon 145-75.

jégszekrény és hűtökészülékek gyára
Budapest, VII., Szövetség-utca 3.

Kávéházi s vendéglői berendezéseket,
alpacca, chinaezüst árut vesz és elad

BRAUN GYULA BUDAPEST, VII., SIP-
UTCA 14. TELEFON 161-44.

☒ TÜKÖRGYÁR ☒

CARL BECK WIEN

GYÁR ÉS IRODA :
XIV., MÄRZSTRASSE 109

TELEFON H 21

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:

KOFFLER JAQUES Budapest, VII., Dob-u. 9.

Tükörköszörülés, tükörberakás minden
dimenzióban. — Különlegesség: Kirakatablak-
diszítések modern művegezéssel minden szakma
részére saját tervek szerint.

UJ! UJ! Modern velencei köszörülés művészies
butorok részére saját minták és rajzok szerint.

MINTARAKTÁR:

VI., Königsklostergasse 3. Telefonszám: 4128.

PARLAGHY ÉS VASTAG

Telefon
150-28.

Budapesti tekeasztal- és műbutoripar
VI. kerület, Frangepán-utca 41. szám.

Telefon
150-28.

BAUM LIPÓT SZOBRÁSZ

Budapest, VII., Hermina-ut 41. sz.

Készít mindennemű gipsz-, kő-, műkő-, stuccatur, Rabitz- és
múmvány-munkákat. Ajánl mint különlegességet: stucco-
mennyezeteket. □□□ Telefon: 154—45.

Zimmermann és Lovász

Tapétaraktár, mennyezetdisz-
gyár, festő, diszító, mázó

Budapest, VII., Almásy-tér 16. Telefon 171-29.

NÉMETH VILMOS - VÁLLALKOZÓ

BUDAPEST, VIII., NAGYFUVAROS-UTCA 23. SZÁM.

Elvállal kőmives-, rabitz- és mindenféle átalakítási és építési munkálatokat.

SIMPLON KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 8. SZÁM.
TULAJDONOS SURÁNYI SÁNDOR. — TELEFON 117-26.
NAPONTA SÁRAY ELEMÉR ZENEKARA MUZSIKÁL.

"AUER" MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
BUDAPEST, VI. KER., VÁCI-KÖRUT 3. SZÁM.

Csillárgyár. Karbantartási osztály.
Telefon: 16—20. Este 6 órától: 12—90.

ALEXY TRAJÁN BÉLA, FÉNYKÉPÉSZ BUDAPEST, VIII. KER., RIGÓ-UTCA 14. SZ.
Telefon: 154—65.

KOVÁCS KÁVÉHÁZ Budapest látványossága! Emeleten játék- és billárd-
termek. Külön termek társaságoknak. ☎ TELEFON 125—44,
132—32., 166—23.

GROSSHÄNDLER

BUTORTELEPE

BUDAPEST, IV. KER.
Simmelweis - utca 17. sz.

TELEFON
71—35. SZ.

Kohn Jakab és József

butorraktára

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 10.

Telefon 30—58.

Telefon 30—58.

RÁKOS MANÓ SZOBRÁSZ

TELEFON 75—60.

BUDAPESTEN, VII., BÁLINT-
UTCA 9. SZÁM. ARÉNA-ÚT
ÉS THÖKÖLY-UT MELLETT.

Készít mindennemű
gipsz-, kő-, műkő-,
stuccatur, Rabitz-
és műmárvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: STUCCO-
MÉNNYEZETEKET

"ASTOR" KÁVÉHÁZ

Budapest, VII., Erzsébet-körut 41.

KÓCZÉ ANTAL ÉS FIA zenekara hangversenyez.

Hirschler és Török

Tükör-, kép-, képkeret-, üvegcsiszoló-,
rézfoglaló- és üvegfoncso-
rozó-gyár

Iroda és
raktár: Budapest, V., Lipót-körut 18. szám.

MAJOROS KÁROLY

üvegfestő és mozaikrakó-műhelye

Budapest, VI. ker., Országbíró-utca 33. szám.

Telefon 170—13.

KORÁNYI ÉS FRÖLICH REDŐNYGYÁR

TELEFON 23-76.

Különleges gyártmányai: kávéházi és terasse-
ponyvák, szabadon álló napellenző sátrak,
szabadalmazott önműködő ajtócsukók és ablak-
szellőztetők, acél-, fa- és vászon-redőnyök.

BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UTCA 5.

SZIRCH IMRE

FÉM- ÉS BRONZÁRU-GYÁRA

TELEFON
56—95

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST, VII., GARAY-UTCA 40. SZ.

Mindennemű butor- és épületvasalások, a legegyszerűbbtől a legdíszesebb
kivitelig. ☐ KÜLÖNLEGESSÉGEI KÁVÉHÁZI BRONZMUNKÁKBAN: Fémtekeasztallábak, asztaltalapatok és szélfogó-ajtók bevonása, ajtóvédő-
és függönyrudak, valamint egyéb e szakmába vágó cikkek gyártása ☐
..... KÖLTSÉGVETÉSSSEL DIJMENTESEN SZOLGÁLOK.

FARKAS ÉS TSA VASSZERKEZETI GYÁRA

BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 8. SZÁM

82—70.

Telefonszám

82—70.

Készít modern **fémportálokat** és berendez teljes üzleti
áru-, könyv- és irattár-állványokat, (megbecsülhetetlen vasáru-
cikkek raktározására) a világhírű szétszedhető Estler-rendszer
szerint acéllemezből. A nemzetközi Vas- és Gépkészítő
ezen gyártmányok az állami nagy éremmel lettek kiténtve.

FÜRST LEO

BUDAPEST, VII., DONGÓ-UTCA 3. Meister Testv. faárugyára mellett. Ferenc József laktanya közelében.
GŐZÜZEMRE BERENDEZETT ESZTERGÁLYOSÁRUK GYÁRA. Készít asztalosok részére mindennemű
esztergályosmunkát méret vagy rajz szerint. Helybeli és vidéki megrendelések a legrovidebb idő alatt
pontosan és jutányosan szállíttatnak.
Telefonszám 53—36.

Rodosi Testvérek

kávész, tea- és rumnagykereskedők. Telefon 26-16.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 1. szám.

Henry Faber & Co. London, rum.

I. & F. Martell, Cognac és
Dékány Péter és Társa
budafoki cognacgyárának
vezérképviselősege.

ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI R.T.

BUDAPEST
VII., GIZELLA-UT 26

Berendez kávéházakat
a legegyszerűbbtől a
legdrágább kivitelig.

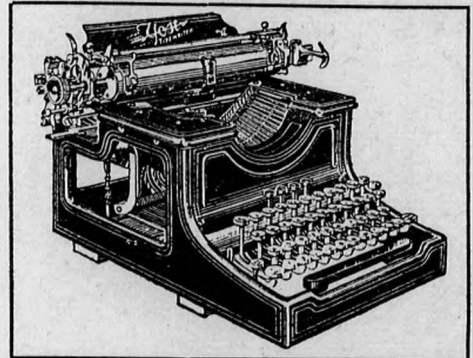
TELEFON-INTERURBAN 65-75

Korszakalkotó ujtás az írógéptechnika terén!

Automatikus váltó. Az írássebesség 50 százalékos fokozása. Csodálatos előny. A látható írásu, nem szalagos XV. számú Yost 1912. évi modellje az automatikus váltás folytán a legtokéletesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Kérje vételkötelezettség nélkül a gép bemutatását.

A
U
T
O
M
A
T
A

Nem drágább a rendes gépnél.
Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve. A szóköz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Yost

írógép részvény-társaság KÁLDOR M.
Budapest, New-York palota. igazgató.

Goldstein Ignác

elektrotechnikus

Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 53. szám

Telefonszám: 18—29.

Villanyos berendezés és karbantartási vállalat. Villanyvezetékek. Villanyventilátorok. Villanytelepek. Csengők.

Rein Nándor

szőnyeg- és ágynemű áruháza
Budapest, VI., Andrassy-ut 9.
Berendez szállodákat, penziókat. Neuschloss-butorok kizárólagos főraktára ∴ ∴

KOVÁCS GYULA ÉS TÁRSA CSILLÁRGYÁRA

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 9. TELEFON: 91-04.

Telefon: "HUNGÁRIA" 76-58. Telefon: 76-58.

MAGYAR HÉZAGMENTES ASBEST PADLÓGYÁR

BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 113. SZÁM.

GYÁRTANAK: Teljesen lábmeleg, pormentes, tűzbiztos, savellentálló, vízhatlan, higiénikus asbest-padróló, falburkolatot, homorúan kiképezett falcsatlakozást. parafa alapburkolást ill. noleum részére

AL KALMÁS: Kórházak, szanatóriumok, menhelyek, iskolák, fürdők, templomok, hivatalok, nyílvános épületek, vendéglők, kávéházak, szállodák, bérlakások, színházak, mulatóhelyek részére.

BEITZ JÁNOS Telefon: 81-30.

MŰSZTERGÁLYOS,

új és használt kávéházberendezési cikkek raktára, legnagyobb elefántcsontgolyó raktára

BUDAPEST, VII. KER., AKÁCFÁ-UTCA 55. SZÁM.

SOMLÓ DISZITŐ,
FESTŐ,
MÁZOLÓ

Budapest, VI., Rózsa-u. 27. Telefon 157-54.

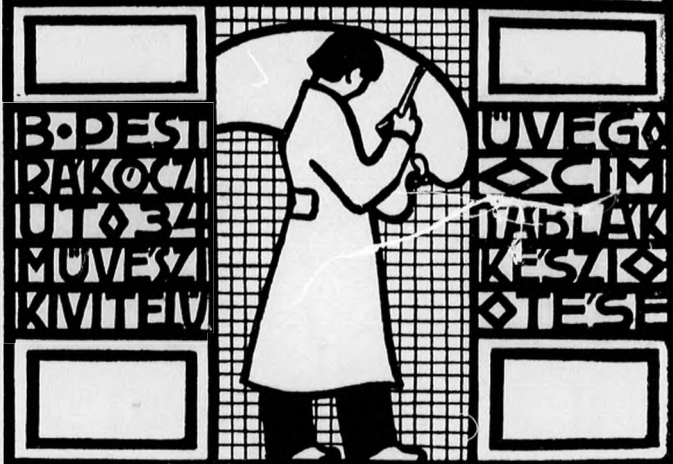
Telefon 49-08. RAPP S. Telefon 49-08.

kárpitos és diszitő. Mintaraktár és műhelyek

BUDAPEST,
V., Mária Valéria-utca 13. szám.

MODERN CÍMTÁBLA
FESTÉSZET

Bokros Klein
TELEFON: 108-37.

DIPOLD JÁNOS

műlakatos- és csillárgyára

Budapest, IX. ker., Bokréta-utca 23. sz.

Saját gyártású csillárok diszes kivitelben. Rácsok, kandallók, világítótestek terv vagy rajz után. Különlegességek dombormű, vert vagy kovacsolt vas- és fémbutton-veretekben.
Telefon: 128-62. Telefon: 128-62.

Belatiny Casino brut.

Magyar kir. országos központi mintapince és a Magyar kir. kincstári borok főelárusításának vezérképviselője:

SZÖLLÖSI TIVADAR, BUDAPEST, VII. KER., WESSELÉNYI-UTCA 6. SZÁM.

TELEFON: 19-60.

INTERURBAN.

Hirschkovits Károly

BUDAPEST, VI., HAJÓS-UTCA 15. SZÁM.

Hatóságilag engedélyezett kereskedelmi ügynökség. Közvetít kávéházat, szállodát, vendéglőt, valamint egyéb ingatlanokat, azok finanszírozását és egyéb pénzügyi tranzakciót eszközöl.

